

GLASILO JEVREJSKE ZAJEDNICE BOSNE I HERCEGOVINE

Jevrejski glas

broj 54.

Sarajevo, oktobar 2012. / tišri-hešvan 5772.

20. oktobar
Sarajevski Purim

3. decembar
120. godišnjica
La Benevolencija

8. decembar
Erev Hanuka

9. decembar
Hanuka

Izlazi četiri
puta godišnje
Published four
times a year

Broj 54
oktobar, 2012.

Glasnik Jevrejske
zajednice Bosne i
Hercegovine
Herald of Jewish
Community of Bosnia and
Herzegovina

Izdavač/Publisher
Jevrejska zajednica
Bosne i Hercegovine

Glavni urednik
Editor-in Chief:
Jakob Finč

Odgovorni urednik:
Pavle Kaunitz

Redakcijski kolegij:
**Bobo Kožemjakin, Lelo
Tauber, Pavle Kaunitz,
Klara Pelja**

Dopisnici iz inostranstva:
**Željko Kućinović-Čaja,
Aron Albahari**

Fotograf Redakcije:
Branko Grujić

Lektor: **Gordana Girt**

Štamparija:
Unioninvest plastika

DTP:
Srdan Ninković

Adresa uredništva
Editorial Staff Address:
Jevrejska opština Sarajevo za
"Jevrejski glas"
Hamdije Kreševljakovića 59
71000 Sarajevo
tel. 229-666
229-667

Rješenjem Ministarstva
obrazovanja, nauke,
kulture i sporta
Vlade Federacije
Bosne i Hercegovine
"Jevrejski glas" je upisan u
evidenciju javnih glasila
pod rednim brojem 279,
dana 22.4.1993. godine

E-mail:
jevrejskiglas@yahoo.com

NEKE MOJE ZABLUDE - II I ZADNI DIO

Boris Kožemjakin

3.str

NAŠA JE BUDUĆNOST ŽIVJETI ZAJEDNO

Pavle Kaunitz

4.str

SUKOT – PRAZNIK KOLIBA, PRAZNIK ŠATORA

David Kamhi

9.str

EVROPSKI DAN JEVREJSKE KULTURE 2012

Boris Kožemjakin

11.str

HUMOR – BLAGO JEVREJSKOG FOLKLORA

Lelo Tauber

13.str

KORTAR LA MORTAŽA – OBIČAJ KOJEG VIŠE NEMA

Elma Softić - Kaunitz

16.str

GORKI MIRIS MIRTE

Abid Jarić

18.str

BORIS KOŽEMJAKIN NEKE MOJE ZABLUDE - II i zadnji dio

Svojevremeno sam pisao tekst o mojim dilemama i mojoj zabludi koja to možda i nije. Želim da vjerujem da nisam veći dio života proveo u zabludi, ali me događaji koji slijede sve više uvjeravaju u ubjedenju da sam ipak veći dio svog života proveo u lažnom uvjerenju, ili kako ja to nazvah, zabludi da se ljudi samo dijele na dobre i one koji to nisu.

Počet ću, ali definitivno i završiti, svoja javna promišljanja koja dijelim s vama, poštovani čitaoci ovih redaka, s najsvježijim primjerom, prijemom koji je nerezidentni ambasador Izraela u Bosni i Hercegovini, David Cohen, povodom 64. godišnjice države Izrael, privedio za diplomatski kor, predstavnike političkog i javnog života u našoj državi. Prijem je uz veliki napor jednog dijela članova naše Opštine protekao veoma lijepo, organizaciono besprijekorno, ali je nakon tolikog napora, kod mnogo nas ostavio gorak okus u ustima, a reći ću i zašto.

Diplomate mnogih država, ambasadori, otpravnici poslova, konzuli i drugi službenici su bili prisutni na prijemu i ambasadoru Cohenu i njegovoj supruzi čestitali su jubilej godišnjice države koju u BiH predstavljaju. Značajno je bilo i prisustvo visokog predstavnika u našoj

zemlji, inače bliskog prijatelja naše Opštine, koji nas dosta često obraduje i svojim prisustvom na Službi za Šabat i našim postšabatnim druženjima petkom uveče, a i čest je gost mnogih dešavanja u našoj kući.

Poslužnje za prijem je bilo izvrsno, ugostitelji koji su bili angažovani za ovu priliku su se istinski potrudili da se gosti, a i mi domaći osjećamo prijatno, počašćeni lijepim i veoma ukusnim gastronomskim sadržajima.

Vjerujem da se, čitajući ove redove, pitate pa gdje je onda nastavak zablude o kojoj pisah na početku ovog teksta i koju naslovih na vrhu ovog kazivanja. Malo strpljenja, ono što je bilo dobro treba naglasiti i dati mu prioritet, tako sam naučen da razmišljam. Možda je moj odgoj da je pozitivno važnije od negativnog i najveći razlog što još uvijek, uprkos mnogim saznanjima, imam dilemu da li sam stvarno živio u zabludi ili ipak nisam....?

No, dođe na red i ružna strana ovog događaja i objašnjenje zbog čega gorki ukus u ustima i pored veoma ukusne hrane, odabranog suhog vina i mnogih drugih delicija.

Ne znam koliko ste svi vi koji bijaste

na prijemu, a bilo nas je zaista značajan broj članova Jevrejske opštine, primjetili bilo kojeg domaćeg političara, s bilo kojeg nivoa vlasti, od predstavnika Gradske uprave, kantonalne administracije, Vlade ili Parlamenta Federacije BiH ili najvišeg nivoa, države Bosne i Hercegovine. Pozvani su mnogi, poslali smo ukupno cca 200 pozivnica, od kojih je oko 100 upućeno političkom establišmentu države u kojoj stoljećima živimo "jedni s drugima", "jedni uz druge" u stoljetnoj "harmoniji suživota i razumijevanja", često svjesno zbog smisla te riječi izbjegavam da kažem uz međusobnu toleranciju. Ovakav odnos domaćih političara prema državi Izrael je, najblaže rečeno, simptomatičan i mora da nas zabrine. Ne očekujem da okruženje u kojem živimo gleda blagonaklono na politiku Izraela, nisam toliko naivan, ali sam naučio u ovih nešto više od šest decenija života, šta je pristojnost, ako hoćete i šta je kurtoazna ljubaznost, a šta ignorantski odnos, primitivizam, nedostatak kulture ophođenja. Lično nisam nikada osjetio da me prijatelji, poznanici, ali i zvaničnici gledaju drugačije zbog činjenice da sam Jevrej, ali sam na ovom prijemu imao ružan osjećaj da državu mojih sunarodnjaka, državu u kojoj živi moja kćerka, zet, moji unuci, moj brat i njegova porodica, moji prijatelji, državu koja je ako ne prva, onda među prvima priznala državnost mojoj domovini, Bosni i Hercegovini ne poštuju ljudi s kojima živimo u "stoljetnom suživotu", u evropskom Jerusalemu.

Pokušavajući da pred sobom opravdam izostanak "naših" političara i većeg dijela pozvanih javnih i kulturnih radnika, razmišljao sam o tome da se možda u isto vrijeme u Sarajevu ne dešavaju određeni politički sadržaji, sjednice različitih skupština, vlada ili nešto što bi imalo veću "težinu" od prisustva obilježavanju tamo neke godišnjice države koju iz različitih razloga ne gledamo svi istim očima. Jedino čega sam se sjetio, o čemu su me na moje pitanje podsjetili, bijaše činjenica da se u isto vrijeme u Narodnom pozorištu glavnog grada BiH održava baletna predstava, ime joj nisam upamtio. Bilo bi lijepo da su naši političari i oni drugi, kulturnjaci i ini pozvani, bili na baletu, možda im je ljepota baletne umjetnosti bliža od umijeća komunikacije i uvažavanja, poštovanja i pristojnosti diplomatskog dijaloga sa onima s kojima dijele ili ne dijele ista razmišljanja i stavove.

B.K.

NAŠA JE BUDUĆNOST ŽIVJETI ZAJEDNO

Sarajevo je od 09. do 11. septembra bilo domaćin Interkontinentalnog multireligijskog skupa posvećenog miru, toleranciji i suživotu koji je organizirala Zajednica Sant'Egidio (Italija) u suradnji sa Srpskom pravoslavnom crkvom, Islamskom i Jevrejskom zajednicom u BiH te Vrhbosanskom-sarajevskom nadbiskupijom.

Mir, tolerancija i suživot, tri su riječi koje su ovih dana u glavnom gradu Bosne i Hercegovine najčešće bile izgovarane na Susretu za mir kojem je prisustvovao veliki broj (njih gotovo 4.000) velikodostojnika svjetskih religija, lideri mnogih zemalja, predstavnici diplomatskog kora, znanstvenici ali i aktivisti mnogobrojnih organizacija koje su diljem planete angažirane na planu suradnje i dijaloga među ljudima različitih vjerskih i političkih pogleda.

„Kada govorimo o tome koliko nam je svima potreban mir i međusobno poštovanje u našim različitostima onda ćete shvatiti zašto smo ove godine izabrali baš Sarajevo za mjesto održavanja ovih naših susreta.“ – poručio je Andrea Riccardi utemeljitelj zajednice Sant'Edigio otvarajući skup, - „S jedne strane sjetimo se.... 2014. godine navršit će se stotinu godina od Sarajevskog atentata kojim je počeo prvi veliki ratni sukob dvadesetog stoljeća u Evropi koji je zahvatio cijeli svijet. Ovaj vijek završio je nažalost opet ratom na ovom području i u ovom gradu. No, danas, dvadesetak godina nakon tog posljednjeg krvoprolića, vidimo da ljudi žive u miru, vidimo u krugu od stotinjak metara džamije, pravoslavne i katoličke crkve i sinagoge – vidimo da je suživot i tolerancija moguća. Upravo zato smo ovaj grad, ovaj „Jeruzalem“ Balkana izabrali za naše susrete.“

Jedna od značajnih karakteristika ovih susreta je bilo održavanje

zajedničkih molitvi za mir koje su se dnevno odvijale u mnogim bogomoljama grada. Na jednoj od njih, održanih u jedinjoj aktivnoj sinagogi Bosne i Hercegovine, Boris Kožemjakin je istakao:

„U svim religijskim tradicijama sve jača je svijest da se moraju njegovati odnosi poštovanja i mira među ljudima kao i između ljudi i drugih stvorenja s kojima dijelimo planetu zemlju. To je poruka ovogodišnje Međunarodne konferencije pod nazivom „Naša je budućnost živjeti zajedno“

Na dvadeset i osam panel diskusija održanih u tri dana istaknuti su mnogi problemi današnjice od onih globalnih kao što je siromaštvo, glad, permanentni sukobi i ratovi koji odnose velik broj civilnih žrtava, do onih vezanih za određena geopolitička područja poput Evrope, Afrike, Bliskog i Dalekog istoka. Izdvojimo samo nekoliko tema sa ovih panela poput: „Gradovi, samoća i zajednička sudbina“, „Mladi i stari – nužan susret generacija“, „Religije Azije – davanje duše razvoju“, „Afrika, zemlja mogućnosti“, „Siromašni

traže odgovore“, „Tražiti Boga kako bi pronašli čovjeka“ i mnoge druge.

Nužnost održavanja ovakvih skupova kao i izraženu potrebu za dijalogom i međusobnim razumijevanjem možda smo najbolje uočili i shvatili na panelu 25. „Sarajevo poslije dvadeset godina: od konflikta do susreta?“ Moderator sesije je bio Cornelio Sommaruga, predsjednik emeritus Međunarodnog crvenog krsta, a izlaganja su pored ostalih podnijeli Alija Behmen – gradonačelnik Sarajeva, Reis – ul – ulema Islamske zajednice u BiH Mustafa ef. Cerić, Kardinal Vrhbosanske nadbiskupije Vinko Puljić, Patrijarh Grigorije – Pravoslavni episkop, Jakob Finci – predsjednik Jevrejske zajednice BiH, te iz svijeta politike Valentin Inzko – Visoki predstavnik UN-a. Naime, dijametralno suprotni stavovi o uzrocima sukoba na ovim prostorima koje su predstavili patrijarh Grigorije i Reis Cerić u svojim izlaganjima zaprijetili su u jednom trenutku otvorenim verbalnim sukobom, no, uz posredovanje ostalih sudionika nesuglasice su otklonjene, te je i ovaj panel uspješno priveden kraju u duhu razumijevanja i međusobne tolerancije.

Dirljivom ceremonijom na kojoj su svi velikodostojnici svjetskih religija potpisali Povelju mira i simbolično je nakon zajedničkog paljenja svijeća predali najmlađim žiteljima Sarajeva da je ponesu i predaju građanima i gostima grada završen je ovaj veliki skup porukom da naša budućnost nema druge alternative no da živimo zajedno u miru i toleranciji uvažavajući i poštujući sve naše različitosti.

**Za „Jevrejski glas“
PAVLE KAUNITZ**

Završna ceremonija – lideri svjetskih religija na okupu

ULOGA CRKVE I VJERSKE ZAJEDNICE NA PROMOVISANJU MIRA U POSTKONFLIKTNOM BOSANSKOHERCEGOVAČKOM DRUŠTVU

Od kada postoji svijet, od kada postoje ljudi, postojali su i nesporazumi među ljudima, najčešće na ličnom planu, a najtragičnije je ako su se i kada su se dešavali na kolektivnom planu, među različitim grupama, jer su i posljedice takvih nesporazuma, najčešće oružanih sukoba, među tim grupama ili narodima, što su ostavljali i najteže izlječive rane.

Naši su prostori obilježeni velikim zlom rata i silnom patnjom. No, ratovi koji su se događali u zadnjem desetljeću 20. vijeka nosili su na sebi tragove pamćenja na prošle ratove. Tamo gdje se činilo kako je prevladao zaborav odjednom je na površinu izašla neiscijeljena patnja, potreba za osvetom, zlopamćenje.

Danas, u našoj Bosni i Hercegovini, ali i u regionu koji je do jučer bio naša zajednička država, krvava dešavanja u prošlosti, te nedavna u ratu 1992-1995, kada se, nažalost, na najbrutalniji način raspala bivša Jugoslavija, i danas ima za posljedicu netoleranciju, nerazumijevanje, nepovjerenje, podozrenje prema drugom i drugačijem, strah od neizvjesnosti i mogućnosti da nam se zlo ponovo dogodi. Ta psihoza opšteg nepovjerenja prisutna je, kako među ljudima kao pojedincima, tako i među narodima u cijelini, a nažalost, ne javno ispoljeno, ali latentno prisutno i među vjerskim zajednicama i crkvama. Naravno, najočiglednije je to kroz određene javne istupe pojedinih vjerskih službenika, koji veoma često zaboravljajući obaveze vlastitog vjerazakona, dozvole sebi da ih određeni događaj ili politička opcija iz naroda kojem pripadaju "ponesu" tako da u svom djelovanju zaborave svoju ulogu vjerskog službenika, ulogu glasa Božijeg, kojim bi trebali da hrane, a ne truju odnose među ljudima.

Postoji li način pamćenja koji se neće pretvoriti u zlopamćenje? Postoji li način sjećanja koji neće izazivati neuzvraćene emocije? Postoji li način ophođenja sa zlom tako da se izbjegne logika po kojoj pamtimo podneseno zlo, a zaboravljamo počinjeno, i tako pamćenje pretvaramo u zlopamćenje, a vlastito zlo prikrivamo opravdanjima i zaboravom, logika po kojoj pamtimo dobro koje smo učinili

drugima, a zaboravljamo dobro koje je nama učinjeno, logika kojom cementiramo svoj status žrtve, a za vlastite grijehe ne tražimo oprostjenje?

Pokušat ću u nekoliko misli da naglasim ono šta se meni čini izuzetno važnim u postkonfliktnoj BiH, posebno u ulogu koju bi, prema mom mišljenju, trebali da imaju crkve, vjerske zajednice i vjerski službenici svih nivoa, od vjerskih lidera do vjerskih službenika koji rade u vjerskim obrazovnim institucijama ili obavljaju pastoralnu aktivnost među vjernicima, koju smatram i najvažnijom.

U javnom istupu među vjernicima, u propovjedima, službama, hudbama ili drugim oblicima obraćanja vjernicima u crkvama, džamijama, sinagogama i drugim bogomoljama, zadatak vjerskih službenika je da jezikom kojim govore nikada ne povrijede ljude koji pripadaju drugim vjerazakonima, jer nikada ne smijemo zaboraviti da smo svi mi djeca jednog i jedinog Boga, samo mu se molimo i slavimo ga na različite načine. Nezaobilazna tema svih skupova, pa tako i skupova u našim bogomoljama su i dani koji su bili strašni dani prethodnog rata, stradanja kojima smo bili izloženi, patnje i gubitci naših najbližih, uništenje naše imovine, protjerivanja s vlastitih ognjišta i sve ono ružno što svaki rat, pa i

ovaj, uslovno rečeno "naš" donosi. Kako govoriti o svemu ovome, a ne etiketirati vinovnike, ne proizvesti kod naših vjernika kolektivnu mržnju prema onima koji to sve učiniše? Nije jednostavno, nije uopšte ni moguće, ali mislim da i u tome treba imati dovoljno mudrosti, treba poslušati samo vlastiti vjerzakon, poslušati i sjetiti se Božijih zapovijesti i mislim da možemo

uspjeti, moramo uspjeti. Svaki zločin, pojedinačan ili masovan, a nažalost, bilo ih je toliko da ih je teško nabrajati, zaslužuje osudu. Svaki zločinac, a nažalost, bilo ih je mnogo, ima svoje ime i prezime i zaslužuje prezir i osudu. Zadatak vjerskih službenika svih crkava i vjerskih zajednica je da govore o krivici, ali da istu individualiziraju na počiniocima, a ne da je retorikom kolektivne odgovornosti i krivice pretvore u izvor novog zla, izvor potrebe za revanšizmom i osvetom. Odgovornost vjerskih službenika u tom pravcu, u ovom vremenu, vrlo je teška, jer i oni su samo ljudi, mnogi od njih su izgubili svoje najmilije, mnogi ostali bez domova, bez bogomolja, protjerani, nerijetko i sami bili izloženi različitim oblicima torture. Međutim, ne smijemo zaboraviti da su vjerski službenici ljudi svoje crkve, ljudi svoje vjerske zajednice i da imaju obavezu da šire ljubav među ljudima, da praštaju, da liječe duše onih koji pate ili su patili, da ih nadahnjuju vjerom u Boga i dobrotu.

Jedan od najznačajnijih segmenata djelovanje crkava i vjerskih zajednica je način učenja u konfesionalnoj vjeronauci, kako u školama, tako i u svojim crkvama, džamijama i drugim bogomoljama i ustanovama u kojima djeluju. Prije ne

tako mnogo godina, u doba socijalizma, vjera je bila na margini dešavanja, bila je privatna stvar pojedinca, često posmatrana i kao opasnost ili protivnik socijalističke države. Danas, nakon propasti prethodnog sistema, vjera definitivno dobiva oblik javnosti, ulogu koja joj s pravom i pripada. Javnost našim zajednicama daje mnoga prava, širinu i značajno veći prostor religijskog djelovanja, ali ne zaboravimo, uz prava dobivamo i velike obaveze. Rane postkonfliktnog društva su duboke, vjerski službenici nisu ljekari za tijelo, nemaju lijekove za fizičke rane, ali imaju, tačnije, morali bi imati riječ Božiju koju trebaju prenijeti ljudima i tim riječima liječiti dušu, a patnje učiniti snošljivijim. Riječju moraju ohrabriti ljude da postepeno počnu vjerovati jedni drugima, da u čovjeku gledaju čovjeka, a ne narod ili grupu kojoj taj čovjek pripada. Zadatak nije lagan, ne može se očekivati da ljudi, nakon svega što se desilo, jednostavno prestanu patiti ili osuđivati krivca za vlastitu tragediju. Potrebno je vrijeme, ni bolest tijela se ne liječi preko noći, uz sve lijekove i savremenu opremu i tretmane koje moderna medicina poznaje. Bolest duše izazvana dugogodišnjom patnjom, velikim žrtvama i zlom različitih oblika koje je većina stanovništva doživjela, traži dugotrajno i sistematsko liječenje, za koje će možda trebati i generacije. Sve to ne smije da obeshrabri, zadatak svih crkava i vjerskih zajednica je da nauče pamtit i praštati. Jevrejska vjerska zajednica, nakon Holokausta uči, da sve treba pamtit, o svemu treba učiti, nikada se ne smije zaboraviti, ali ne da bi se svetilo i mrzilo, nego da se nikada, nigdje, niti bilo kome to zlo ne dogodi.

Generacija koja dolazi, mladi ljudi koji danas imaju dvadesetak godina, mladi ljudi koji nisu osjetili rat i njegove strahote, nažalost, danas govore jezikom mržnje, njihovi umovi, a bojim se i duše, su zatrovani bolešću i željom za osvetom. Odakle takva mržnja? Da li su za nju odgovorni kuća, porodica, škola, ulica ili možda dio krivice imaju i naše crkve i vjerske zajednice. Koliko god ovaj prethodni rat nije bio vjerski rat, po mom skromnom mišljenju bila je to mješavina agresije susjeda i uvoznih ratnika, pretvarala se postepeno u oblike građanskog rata, ali vjerujem i siguran sam da to nije bio rat religija. Agresija s istoka i zapada, agresija uvoznih ratnika različitih interesa, različitih avanturista i bjelosvjetskih probisvijeta, nažalost, završila se jednim ružnim oblikom rata koji je veoma sličan i imao je obilježja građanskog rata.

Zbog svega toga, svjedoci smo

da u pojedinim političkim, najčešće predizbornim retorikama, kojima smo često svjedoci, imamo izražen jezik mržnje prema drugom i drugačijem, prema pripadnicima nacionalnih političkih opcija drugih naroda. Taj jezik mržnje, to zlo koje nalazi pogodno tlo u danas besperspektivnoj državi Bosni i Hercegovini, u društvu u kojem se mladi ljudi ne snalaze, a nažalost i ne vide svoju budućnost, postaje opasno breme koje stoji kao velika prepreka za budućnost svijeta nas. Mladost je frustrirana, 18 godina nakon završetka rata ne vidi boljitak, niko s njima ne radi organizovano. Kada sve to sagledamo i znamo, ne treba ni da nas čudi njihova nezainteresiranost, apatija, inertnost i apolitičnost, a što je još gore, ne tako rijetka agresivnost i brutalnost koju iskazuju, za sada uglavnom na sportskim terenima, ali nažalost i u sve češćim nasrtajima na vjerske objekte, pa i vjerske službenike. To najčešće nije napad na pripadnike druge religijske grupe, to iskreni vjernik bilo koje vjere nikada ne bi mogao učiniti, to je huliganski, nacionalistički napad na vjerske objekte koji u glavama tih napadača simbolizuju druge etnicitete, druge narode s kojima dijelimo zajednički prostor Bosne i Hercegovine. Zbog svega toga, aktivan i permanentan rad s mladima ja vidim kao najvažniji zadatak crkava i vjerskih zajednica u našoj zemlji i regionu. Prostor aktivnog rada s mladima, osim porodice i škole treba da imaju i popune ga vjerski službenici, na časovima vjeronauke u školama, ali i crkavama i vjerskim zajednicama, neophodno je da pokušaju omladini približiti i pružiti dokaze istinske vrijednosti svojih vjerezakona.

U svim religijskim tradicijama sve jača je svijest da se moraju njegovati odnosi poštovanja i mira među ljudima kao i između ljudi i drugih stvorenja s kojima dijelimo planetu zemlju. To su bile i poruke ovogodišnje Međunarodne konferencije pod nazivom "Naša je budućnost živjeti zajedno" koja se danas završava u našem gradu i čiji dio je i današnja Molitva za mir kojoj prisustvujete u našoj sinagogi. Svi vjerski lideri, svi učesnici u debatama nisu imali dilemu, jednoglasna konstatacija i ove Konferencije glasi "Mir je univerzalna vrijednost čovječanstva i mir nema alternativu".

Ako se ujediniamo i budemo molili kao vjernici onako kako su nas naučile naše religijske tradicije, biti ćemo sposobniji i odlučniji da se opredijelimo za konkretna djelovanja, što će nam omogućiti zajednički rad na aktiviranju svih oblika otpora sve češćim prijetnjama miru u cijelom svijetu. **Boris Kožemjakin**

David Kamhi -laureat

Velika je čast pripala našoj maloju zajednici i ove godine. Društvo za očuvanje kulturne baštine "Klepsidra", kao uspomenu na osnivača grada Sarajeva Isa-beg Ishakovića, svake godine dodjeljuje nagradu i u kategoriji očuvanja kulturne baštine. Prošle godine za ovu prestižnu nagradu, u istoj kategoriji, bio je nominovan Eli Tauber, a ove godine nagrada je, pravedno, pripala našem predvoditelju vjerske službe i predsjedniku Vjerske komisije - Davidu Kamhiju.

Nije to bila slučajna nagrada i ne po ključu. Pripala je ona čovjeku koji istinski živi sa ovim gradom, koji poznaje čaršijsku dušu i koji je prijatelj svim iskrenim Sarajlijama. Nije slučajno, jer David, zaista, svaki dan hoda ponosno Sarajevom, obilazi prijatelje i poznanike, razgovara... Svaki dan je na Ferhadiji, obično popije kafu u slastičarni na Slatkom čošetu, pa onda obiđe svog prijatelja sajdžiju, pa dalje do jedne radnje u kojem mu kćerka njegove prijateljice svira na klaviru.

Ovu nagradu David je zaslužio, jer je srčano i hrabro branio svoje Sarajevo kada je mučki bilo napadnuto. Bio je u prvim redovima "Zelenih beretki" boreći se za svoj grad, a u isto vrijeme štiteći svoju malu jevrejsku zajednicu u tim teškim i, kako to obično kažemo, turbulentnim vremenima. Nagrada Isa-beg Ishaković je i nagrada koja je na taj način pripala i Jevrejskoj opštini Sarajevo,

NAGRADE ZA UVAŽENE SARAJLIJE OSLOBODENJE

U kategoriji umjetnost, nagrada pripala Goranu Bregoviću koji je pomjerio veliki koncert u Gruziji kako bi sinoć prisustvovao svečanoj ceremoniji

U Narodnom pozorištu u Sarajevu, sinoć je održana manifestacija povodom 550 godina otkako je Isa-beg Ishaković osnovao Sarajevo. Namjera ove manifestacije, čiji je organizator Društvo za zaštitu kulture i kulturne baštine Klepsidra jeste odati poštovanje kulturnoj baštini Sarajeva, te vrednovati kulturu društva u kojem živimo kao i prisjetiti se čuvenog Isa-bega Ishakovića, utemeljitelja glavnog grada BiH.

Mjesto dobrih ljudi

-U Sarajevu žive i stvaraju natprosječni ljudi, po njima smo poznati u svakom čošku kugle zemaljske. Naše bogatstvo je u mnoštvu i različitosti naših ljudi, njihovom intelektu i talentima. Ovaj grad je izborno mjesto dobrih ljudi, kazao je sinoć pred mnogobrojnom publikom predsjednik Upravnog odbora Isa-beg Ishaković Borislav Petrović.

Sarajevo kao poprište različitih kultura, izrodilo je vrsne umjetnike, sportiste i nezavisne intelektualce poznate i priznate diljem svijeta, te je upravo zbog toga ova Manifestacija značajna.

- Vrlo bitno je podsjetiti da je ovaj grad osnovao Isa-beg Ishaković prije 550 godina i mi nezavisni intelektualci, nevladin sektor odajemo počast čovjeku koji je ovo napravio. Ovo je priznanje nepolitičko, neideološko, nereligijsko, lišeno svih tih diskursa, čisto građansko priznanje, rekao je direktor programa Manifestacije i predsjednik Društva Klepsidra Amel Suljović.

Nagrade su podijeljene u nekoliko kategorija, a u domenu kulturne baštine, priznanje je pripalo profesoru Davidu Kamhiju, u kategoriji sevdah Emini Zečaj, nagrada u kategoriji sport pripala je Adnanu Čatiću (Felix Srurm), za "istinsko domoljublje" nagrađen je profesor Franjo Topić, a u kategoriji Umjetnost 2012. godina, nagrada je pripala Goranu Bregoviću.

Nagrada koja se ne propušta

Tim povodom Bregović je kratko kazao da je počastvovan jer Sarajevo dodjeljuje ozbiljnu nagradu svojim Sarajlijama te da nije mogao propustiti ovu manifestaciju iako ima zakazane koncerte diljem svijeta. Nagrada u kategoriji "Međunarodni doprinos razvoju kulture i kulturne baštine grada Sarajeva" biće dodijeljena na posebnoj svečanosti tokom ovog mjeseca turskom premijeru Tayyipu Erdoganu. **E. GODINJAK**

Redakcija

PROJEKAT „SEFARDSKA ŽENA KROZ VIJEKOVE U BOSNI“

Jevrejska opština u Banja Luci počela je sa prezentacijom Projekta pod nazivom „SEFARDSKA ŽENA KROZ VIJEKOVE U BOSNI“.

Cilj ovog projekta je da se prikaže uloga i višestruki značaj žene u očuvanju sefardskog kulturnog identiteta koji je na prostorima Bosne i Hercegovine prisutan već pet vijekova.

Projekat je osmišljen kao multimedijalna prezentacija, gdje je slikom, muzikom i riječju prikazan istorijski put Jevreja kroz vijekove, kao i emancipacija jevrejske žene. Nastojali smo prikazati njen izgled, odijevanje, karakter, ulogu u porodici od rođenja, odrastanja, udaje i starosti, kao i uticaj na jevrejsku zajednicu. Pripremajući Projekat istraživali smo i prikupljali arhivsku dokumentaciju, stručnu literaturu, a kao neiscrpan izvor informacija poslužila nam je studija Laure Papo Bohorete „Sefardska žena u Bosni“.

Nosilac Projekta je Ženska sekcija Jevrejske opštine Banja Luka sa koordinatorom Tatjanom Savić-Čorković, a učesnici Projekta su Jovana Božanić, Aleksandra Stevandić-Rakas, Jakov Danon, Aleksandar Danon i Bojan Danon.

Ovaj projekat podržali su Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine i Grad Banja Luka, bez čije podrške ovaj projekat se ne bi mogao realizovati. Prva prezentacija održana je u Doboju 22.09.2012, a druga u Tuzli 23.09.2012 godine i izazvale su veliko interesovanje kod publike i članova opština.

Slijedeća prezentacija biće održana u Jevrejskoj opštini u Sarajevu, 27.10.2012.

Aleksandra Stevandić

Iz aktivnosti “Bohorete”

Jesen nam je donijela tri velika vjerska praznika: Roš hašana, Jom kipur i Sukot. “Bohorete” su, a najviše Ela Kabiljo, uz pomoć naših spremačica Nurke, Milanke i Zehre, pripremile salu i tradicionalno posluženje za proslavu Roš hašana, posluženje za Izlazak Jom kipura i opremile Suka odgovarajućim suhim i svježim voćem za Sukot.

Sastanci “Bohorete” su u ljetnjem periodu proticali u druženjima njenih članica, a na sastanku od 18. septembra smo proslavile Novu godinu uz sokove i slatkiše.

NAŠA POSLA

Gleda Đoko Ninković jednom zgodom u našu Daciju-karavan pa će vozaču Dušku postaviti pitanje:

„Boga ti, Duško, da li je i ovo naš auto?“

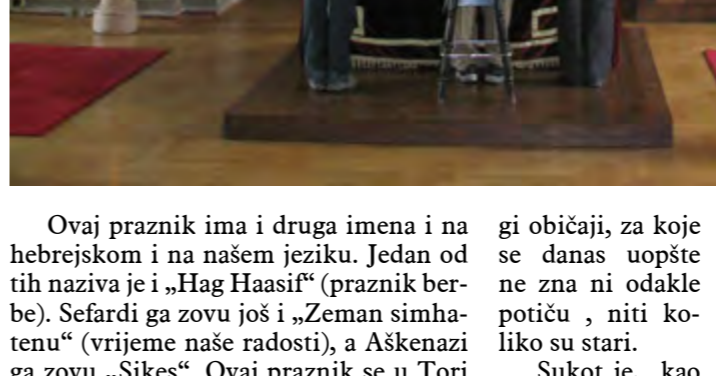
„Naravno, moj Đoko, a čiji bi bio?“ – odgovara Blažević kontra-pitanjem.

„A zašto na njemu nema one naljepnice sa znakom Opštine ili La benevolencije?“ – dalje zamišljeno pita Đoko, - „I zašto onda ne piše ono obavezno - Za vlastite potrebe?“

„E moj Đoko, to ti je zato što ja u njemu vozim Fincija a ne kupus.“ **P.K.**

SUKOT – Praznik koliba, Praznik šatora

Ovaj praznik ima i druga imena i na hebrejskom i na našem jeziku. Jedan od tih naziva je i „Hag Haasif“ (praznik berbe). Sefardi ga zovu još i „Zeman simhatenu“ (vrijeme naše radosti), a Aškenazi ga zovu „Sikes“. Ovaj praznik se u Tori spominje samo kao „Hag“ (praznik).

Po mišljenju jevrejskih mudraca i poznatih rabina spada u najstarije, a po drugima je i najstariji jevrejski praznik. Tokom njegovog praznovanja u istoriji jevrejskog naroda, bili su primjetni mno-

gi običaji, za koje se danas uopšte ne zna ni odakle potiču, niti koliko su stari.

Sukot je, kao i uostalom mnogi

drugi jevrejski praznici, pretrpio mnoge promjene. Nekad je to bio niz paganskih, razuzdanih slavlja u vrijeme berbe grožđa i kraja poljoprivredne sezone, uz obilatu upotrebu molitvi za kišu i bogatu

slijedeću sezonu. Tom prilikom su se palile velike vatre, prolijevala voda i vrbovim grančicama udaralo od zemlju. Primjetan je obris tih molitvi koje se čitaju i dan danas u nekim hramovima.

Danas Sukot nije više toliko razdragani

praznik. Sukot je uz Pesah i Šavuot postao hodočasni praznik, tek nakon izgradnje Salamonovog hrama. Tada su se hodočasnici prvo skupljali i nakon toga dolazili u Jerušalajim iz svih okolnih zemalja, na sve moguće načine, koristeći sva tadašnja prevozna sredstva. Oni su vukli za sobom stoku i plodove zemlje, koje su kasnije prinosili kao žrtve. Praznik se slavio osam dana uz prinošenje žrtve i odgovarajućih obreda.

Danas se prva dva, kao i dva posljednja dana Sukota, smatraju strogim praznicima, a pet dana između njih su polupraznici. Tri zadnja dana Sukota nose i posebne nazive, vezane za obrede koji se tada vrše.

Sedmi dan Sukota se zove „Hošana raba“, a osmi je „Šemini aceret“ dok se deveti dan zove „Šimha Tora“.

U Izraelu se „Šemini aceret“ i „Simha Tora“ slave isti dan pa kompletan praznik traje osam dana.

Svi načini praznovanja Sukota su razrađeni u talmudskom traktatu „Suka“ – što je i hebrejski naziv za kolibu – sjenicu.

Ostali simboli praznika su četiri biljke: „Etrog“ – citrus, „Lulav“ – palma, „Hadas“ – mirta i „Arava“ – vrba,

koje zajedno čine „Arba minim“ – četiri vrste. Ove biljke se često koriste u obredima tokom Bogoslužja, osobito u posljednjim danima praznika, tj. na „Hošana raba“ i „Šemini aceret“.

Sjenice u kojima bi trebalo živjeti sedam dana, se postavljaju u dvorišta kuća, na terase ili na krovove, (naročito u Izraelu gdje je većina krovova ravna).

Suka je simbol vremena kad su Jevreji, nakon izгона iz Egipta, živjeli u pustinji dugo vremena pod šatorima.

Interesantno je da su na dan „Šemini acereta“, hodočasnici, prilikom odlaska iz Jerušalajima, posmatrali na koju će stranu ići dim iz Hrama nakon prinošenja žrtve i prema tome određivali kakva će biti slijedeća godina.

„Hošana raba“ (sedmi dan Sukota) nosi ime po obredu koji je izvođen kad

su hodočasnici sa vrbovim granama obilazili oko oltara i skandirali „Hošano“ (o, spasi). Toga dana se i sedam puta obilazilo oko Bima noseći „Arba minim“.

Praznik „Šemini aceret“ predstavlja završetak praznovanja. „Šemini“ znači osam, a „aceret“ je naziv za kraj.

Deveti dan praznika Sukot je „Simha Tora“ (radost Tore). Slavi se tek od desetog vijeka naše ere. Toga dana se završava godišnji ciklus čitanja Tore u sinagogama. Nakon toga se prve subote poslije praznika počinje čitati Tora od početka.

U Sarajevu se svake subote u sinagogi „Kal viježu“, a poslije 1933. godine i u „Kal grandī“, prije čitanja Tore

održavalo nadmetanje za čast „alija“ – pozivanje na čitanje Tore. Novac od nadmetanja se davao u humanitarne svrhe.

U bivšoj Jugoslaviji, do početka II svjetskog rata, Sukot se veoma veselo slavio. Sukot su se postavljale ili u vlastitom dvorištu ili kod rodbine ili susjeda, ako neka porodica nije imala mogućnost da napravi vlastitu sjenicu. Mnoge porodice su išle u sinagoge u kojima se obavezno postavljala velika suka. Prije ulaska u sjenicu se čitao blagoslov i počinjala je gozba sa raznim vrstama voća, a obavezno je bilo da su se prije uzimanja voća, čitali blagoslovi za svako voće pojedinačno.

U Sarajevu je bio običaj, i kod Sefarada i Aškenaza, da se od arba minim prave kite rastinja. Svakog dana praznika, osim na Šabat, prilikom ulaska u suka, govori se „Beraha za lulav“. U toku molitvi u sinagogama maše se sa „arba minim“ i pjeva „Halel“ (psalm 136) koji počinje sa riječima „Hodu laadonaj ki tov ki leolam hasdo“ (slavite gospoda), čiji se jedan dio u Sarajevu pjeva na istu melodiju kao i sevdalinka „Kad ja pođoh na Bentbašu“. Osim halela, govore se i pjevaju i ostale uobičajene molitve.

Na Sukot su Sefardi pripremali mnoga slana jela, a na kraju gozbe se obavezno jelo „rozikitas di Sukot“, sa prelivom od susama. Na praznike „Hošana raba“ i „Šemini aceret“ se samo molilo u sinagogama bez uobičajenog slavlja po kućama.

„Simha Tora“ se proslavljala veoma bučno i razdragano. U Sarajevu su se ljudi oblačili svečano, a djeca su nosila ručno pravljenе plavobijele zastavice sa šestokrakom zvijezdom. Osim toga na praznike su se održavala posebna sijela po mnogim jevrejskim društvima. Jedno od najpoznatijih bilo je ono u „Matatiji“, sa veoma bogatim kulturno-umjetničkim programom.

Kamhi David

JOM KIPUR – DAN POMIRENJA

To je ujedno dan praštanja i pokajanja, a posebno to je dan kad se čovjek predaje vjerskom meditiranju, a što je najvažnije i potpuno posvećuje Bogu.

Dan uoči praznika vjernik je dužan da započne strogi post, tj. da 24 sata ne konzumira ni hranu ni vodu. Simbolički to predstavlja „mučenje duše“. Ne smije se obući kožna obuća, a obavezna je i apstinencija tj. uzdržavanje od nekih ugodnih doživljaja.

Sam karakter praznika se mijenjao kroz vijekove, kao što su se mijenjali uslovi i način života Jevreja. Kao i drugi, i ovaj se praznik poslije rušenja Hrama u Jerušalajimu, skoro totalno promijenio, tako da je od paganskog obreda očišćenja od grijehova i prinošenja obrednih žrtava, postao jedan od najreligioznijih, duhovno intimnih jevrejskih praznika, kad čovjek preispituje vlastitu dušu. U galutu je Jom kipur najvažniji i najreligiozniji praznik.

U Sarajevu se uoči praznika izvodila „Kapara“, domaći obred, kad se za svakog člana domaćinstva kupuje pernata živina (najmanje jedan pijetao i jedna kokoška) koje simbolički zamjenjuju obredne žrtve (korbane). Tom prilikom se govore slijedeće riječi: „Ovo je moj otkup, moja žrtvena zamjena. Ona će umrijeti, a ja ću poći i nastaviti putem dobrog i dugog, mirnog života“ (slobodan prevod sa đudeo-španjolskog jezika). U vrlo pobožnim, sefardskim porodicama, obred je vršio otac ili glava porodice i to iznad glave muške djece isključivo sa pijetlom, govoreći slijedeće: „Ze temunathem, ze kaparathem, ze atagnegol“, a iznad majke – svoje žene i ženske djece govoreći: „Zot temunathem, zot kaparathem, zot atarnegolet“.

Obavezno je bilo i obredno kupanje „tevila“ u mikvama (obredna kupatila). U toku „Jamim noraim“ vjernici su posjećivali grobove predaka i umrlih članova prijateljskih porodica (kever avot).

Prije početka Božije službe vjernici su praštali jedni drugima uvrede i ogovaranja.

Na početku Bogoslužja obavezno se pjevala vrlo emocionalna i jedna

od najpopularnijih molitvi „Kal Nidrei“, a kod Aškenaza „Kol Nidrei“. Melodija koju su pjevali u toj molitvi obrađivana je od mnogih poznatih jevrejskih i ostalih kompozitora: E. Bloch, Ž. Halevi, M. Bruch itd. Skoro sve molitve koje se pjevajući mole na Jom kipur imaju bogatu umjetničku formu i odgovarajući sadržaj. U Sarajevu su do II svjetskog rata bile najpopularnije „Ašamnu“ (griješili smo) i „Al Had Šehatanu“ (zbog grijehova koje smo pred Tobom počinili). Obje molitve spadaju u dio molitvi koje nose ime „Vidui“ (ispovjed).

Sarajevo je u sefardskom svijetu poznato i po molitveniku za Jom kipur, koji je sastavio poznati sarajevski rabin David Pardo, a koji je izdat u Veneciji 1764. godine pod naslovom „Seder Avodat Jom Hakipurim“ (red službe za Jom Kipur). Ovaj opis službe za Jom kipur u Jerusalimskom hramu bio je poslije opće poznat.

U hram za vrijeme Jom kipura su obavezno išla i djeca. Ona su teže podnosila post za Jom kipur, pošto nisu jela i pila ništa do Arvita to jest do večernje molitve. Žene koje su prisustvovalе bogoslužju su skoro uvijek odlazile kući poslije molitvi za „Neila“ da bi u svojim kućama pripravile sva jela za svečanu večeru. Djeca su željno očekivala ta jela i u Sarajevskom hramu „Kal vježu“ pjevala šaljivu pjesmu „El nora alila, ja skapimus la bila“ (prvi dio rečenice čine riječi iz molitve, a ostale znače „završili smo belaj (muku) zbog posta.“

U Sarajevu, poslije Arvita – večernje molitve, na kraju Bogoslužja za Jom kipur, nije se odmah jela prava večera, nego se uzimalo male komadičke kruha sa slatkim od jabuka ili šljiva i čašicom rakije. Nakon toga se pila bijela kafa sa većom količinom kakaoa. Nakon toga jela se vruća i bogata mesom pileća supa „Kaldu kon karni di la gajina“, kao uvod u bogatu večeru, na kojoj su se jela tradicionalna sefardska jela „pastel“, „mina“, „sungatu“, te razna pečenja i na kraju slatka jela među kojima su bili najpopularniji kolač „tišpišti“ i „dulsi di kalabasa“ (slatko od tikve).

Kamhi David

Roš hašana - Nova godina

Sedmi mjesec jevrejskog, lunarnog kalendara – tišri, veoma je bogat praznicima. Tokom tišrija, Jevreji slave tri praznika.

Prvog i drugog dana ovoga mjeseca slavi se Roš hašana – Nova godina, desetog dana je Jom kipur – Dan pomirenja, a petnaestog počinje Sukot – praznik sjenica ili koliba. Prva dva praznika zovemo velikim praznicima, za razliku od Sukota koji je hodočasni praznik. Zajedničko im je, ali ne u potpunosti, da su sva tri bila vezana za poljoprivredne ili djelatnosti u vezi sa ciklusima na zemlji. Tokom jevrejske istorije, vezanost za zemlju i poljoprivredne cikluse se postepeno gubi kod velikih praznika, dok se ta vezanost sa Sukotom ni do sada nije izgubila u potpunosti.

Bez obzira na te činjenice su se kod sva tri praznika djelomično, ili u primjetnoj mjeri održali čisti paganski običaji; otesanje grijehova – Tašlih. To se vrši u toku molitvi prvog dana Nove godine. Prenošenje grijehova i zla na druga živa bića – Kapara se izvodi u predvečerje Jom kipura. Tokom Sukota taj paganski običaj je simboliziran udaranjem granama o zemlju.

Roš hašana je završetkom Talmuda dobila sasvim drugi karakter i značenje, za razliku od vremena kad se spominje u Tori prvi put u knjizi Levita (23-23), i u knjizi brojeva (29-1). Interesantno kako je prvi dan mjeseca tišrija postao početak Nove godine, kad je zapravo to mjesec nisan, a mjesec tišri sedmi po jevrejskom lunarnom kalendaru. To se desilo vjerovatno nakon rušenja Drugog hrama, jer se u to vrijeme pojam Roš hašana već spominje.

Od praznika Roš hašana počinje deset strašnih dana, koji traju do Jom kipura (Jamim noraim). To su ujedno i dani Božanskog suda, kad se sabiru svi grijesi, ali i dobra djela svakog čovjeka. To se unosi u knjige, donosi presuda, a desetog dana i pečati. To striktno važi za sve bez obzira na materijalno stanje i položaj u društvu.

Osnovna, a ujedno i najvažnija molitva za Roš hašana glasi: „Upiši nas u knjigu života“. U Sarajevu se praznik čestitao riječima: „Lešana tova tikatev ili tikatevu“.

U Tanahu stoji da je prvi dan tišrija – dan odmora. Toga dana je sam Adonaj zabranio raditi i to rekao Mošeu.

Na početku Talmuda stoji da je prvog tišrija stvoren svijet. Tamo doslovno piše da se toga dana umače kruh u med, a ne u so. Taj akt simbolizira želju da cijela godina bude slatka – dobra.

U Sarajevu su bili običaji da se poslije molitve u sinagogi, na posebnoj ceremoniji koja dolazi prije večere, blagosiljaju plodovi jabuke, mroganja (šipka, nara) i posebno glava ribe, što simbolizira da, osim toga da godina bude dobra i slatka, i želju da se Jevreji umnože kao zrna šipka, a da od početka godine sve bude bolje.

Ranije su pobožni Jevreji počinjali pripreme za Roš hašana već u mjesecu elulu koji prethodi tišriju. Tada su se molile posebne molitve „oprosnice“ – Selihot, sve do Jom kipura. Pored molitvi za oprost grijehova, u sinagogama se često duvalo u Šofar, također tokom cijelog mjeseca elula. Vrlo važne su bile i molitve kajanja (Tešuva). Šabat koji pada u toku vremena između Roš hašana i Jom kipura zove se Šabat Tešuva.

U Sarajevu je kao i kod svih pobožnih Jevreja postojao običaj darivanja siromaha tj. davanja milostinje (Cadaka) što se najviše upražnjavalo u toku mjeseca elula. Važno je napomenuti da je u Sarajevu, kao i kod svih pobožnih Jevreja, postojao vrlo raširen običaj; da se Jevreji putnici-namjernici, koji dolaze u grad ili sinagogu, poslije molitvi pozovu na specijalno bogatu slavljeničku večeru i konak.

Jedan od najstarijih duvačkih instrumenata – Šofar (koji je napravljen od ovnujskog ili kozijeg roga) bio je najviše korišten tokom Nove godine i Jom kipura i svojim je tonovima često izazivao vrlo emotivne manifestacije (veliko kajanje i suze) kod vjernika.

U toku Nove godine, a i narednih deset dana, se govori ujutro i poslije podne oproštajna molitva čiji svaki stih počinje riječima „Avinu Malkenu“ (Oče naš, kralju naš).

David Kamhi

Duh jevrejskog humora

Prije 16 godina, 1996. godine, Francuska jevrejska zajednica je došla na ideju da organizuje manifestaciju kulturnog sadržaja u cilju zблиžavanja Jevreja Francuske sa sredinom u kojoj žive i rade. Ubrzo nakon toga, tačnije tri godine kasnije, 1999. godine, pozitivnu francusku ideju prihvataju i ostale zemlje Evrope, a naša zemlja, konkretnije Jevrejska zajednica BiH, se ideji priključuje već naredne 2000. godine.

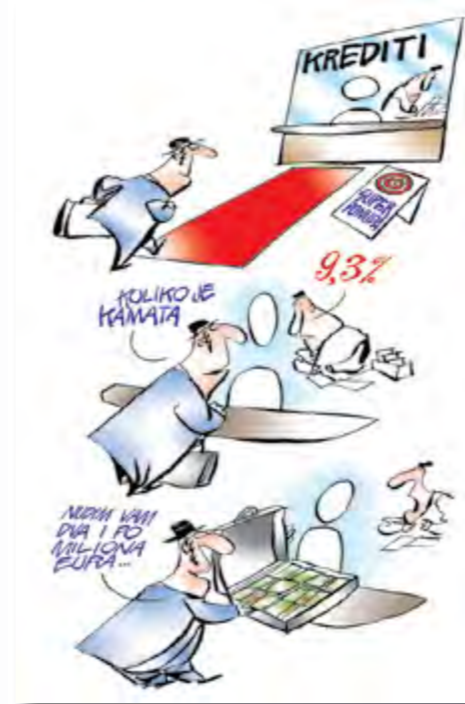
Tako danas u većini zemalja Evrope gdje žive Jevreji, odnosno organizovane su Jevrejske zajednice, prve nedjelje mjeseca septembra, te zajednice, opštine i društva "otvaraju" vrata svojih opština, muzeja, sinagoga da bi kroz predavanja, razgovore, koncerte, izložbe, filmske projekcije,

druženja, ili na neki drugi način upoznali svoje sugrađane sa dijelom bogate jevrejske tradicije i kulture. Iako su jevrejske opštine u cijeloj Bosni i Hercegovini otvorene tokom cijele godine, raznovrsnim programima i sadržajima, ne samo za svoje članstvo, već i za brojne prijatelje, komšije, sugrađane, na čemu uvijek

i insistiramo, na ovaj, Evropski dan jevrejske kulture, Jevrejske opštine u cijeloj BiH, u saradnji sa Jevrejskim kulturno-prosvjetnim i humanitarnim društvom "La Benevolencija" organizuju obilježavanje s odgovarajućim programom u svojim prostorijama. Ovaj dan je jedinstven za sve zajednice po tome što uvijek ima temu koja je identična u svim zemljama Evrope. Ovogodišnja tema Manifestacije je: "Duh jevrejskog humora". U

svim jevrejskim opštinama u Bosni i Hercegovini, te i u Sarajevu, Manifestaciju smo obilježili adekvatnom izložbom karikatura na jevrejske teme sarajevskog karikaturiste Đoke Ninkovića, te šalama i vicevima sa pretežno jevrejskim temama, ali i aktuelnim novim vicevima našeg beogradskog prijatelja Braneta Popovića, koji nas je, u punoj sali Jevrejske opštine lijepo nasmijao. U drugim opštinama publika je jevrejske viceve mogla čuti s DVD-a koji nam je poklonio Brane Popović.

Boris Kožemjakin

Vijesti iz jevrejskih opština ZENICA

U Zenici je u povodu obilježavanja Evropskog dana jevrejske kulture 2012, u saradnji sa Zeničko-dobojskim kantonom, Jevrejska opština u Zenici organizovala dvije veoma dobro posjećene i kvalitetno organizovane manifestacije. Organizovana je Izložba karikatura sarajevskog karikaturiste Đoke Ninkovića sa temom koja je centralna tema Evropskog dana jevrejske kulture "Jevrejski humor". Otvaranju Izložbe, uz prigodan govor o samoj Manifestaciji kojom se predstavljamo svojim prijateljima i komšijama, prisustvovalo je oko 70 sugrađana koji su s pažnjom i značajnim interesom propratili duhovite karikature. Na ovogodišnjoj Jevrejskoj kulturnoj sceni "Bejahad" u Puli, na Konkursu za kratku priču, drugu nagradu je dobio gospodin Abid Jarić iz Zenice. Tim povodom, organizovana je prezentacija nagrađene priče "Gorki

miris mirte", uz prigodan muzički program, te obraćanje predsjednika Jevrejske zajednice BiH, gospodina Jakoba Fincija, koji je autoru i dodijelio nagradu. O karakteru i osnovnom cilju Evropskog dana jevrejske kulture, prisutnima na prezentaciji, a bilo ih je oko stotinu, govorio je Jakob Montiljo, predsjednik Jevrejske opštine u Zenici. Uz saglasnost autora, nagrađena priča bit će objavljena i u "Jevrejskom glasu".

Humor – blago jevrejskog folklora

Piše: **Eli Tauber**

Svake godine Jevreji Evrope obilježavaju Evropski dan jevrejske kulture. I svaki put tema koju predstavljaju evropskoj javnosti je drugačija i interesantnija. Ove godine je to jevrejski humor, koji je, istina, nama Jevrejima poznat, ali drugima, baš i nije. Jevrejska zajednica BiH je odlučila da to obilježi Izložbom karikatura našeg člana Đoke Ninkovića i pričanjem jevrejskih šala koje je, na sebi svojstveno dopadljiv način, pričao Brane Popović iz Beograda.

Prvo i najvažnije, jevrejski humor smije se u lice i samom Bogu. Ova tendencija datira iz prvog zabilježenog smijeha u spisima tradicije, u Knjizi Postanka 18:12, kada se pramajka jevrejskog naroda, Sara, smije ideji koju joj je donio Božanski glasnik, da će začeti dijete u svojoj slijepoj ljubavi. Sarin smijeh je, u stvari, pobuna protiv Boga, koji joj odgovara: "Je li išta previše teško za Gospodina?" I tako je začeta subverzivna tradicija jevrejskog humora.

Važna socijalna dimenzija jevrejskog humora može se sagledati na primjeru jevrejskih šala i karikatura, o kojima se dosta pisalo. Naime, mnogi autori su tumačili jevrejski humor, u kojem se zapaža velika doza samokritičnosti, kao reakcija na marginalnu poziciju samih Jevreja i teškoća sa kojima su se susretali živeći, uglavnom, u neprijateljski nastrojenim ili nerazumijevajućim društvima.

Autentičnom jevrejskom folkloru pripadaju, takođe, mnogobrojne priče o mudrim rabinima. Rabin i rabinova žena spadaju u najkarakterističnije jevrejske tipove, intenzivno korištene u jevrejskoj folklornoj građi. Ne samo rabini, već i obični mali ljudi, predstavnici jevrejskog naroda, nastupaju kao protagonisti u šalama čija je globalna tema religija. Uopšte uzev, postoji nekoliko tipova i scenarija ovakvih šala.

Umrijeti u Obećanoj zemlji

U luci u New Yorku jedan stari i nemoćali Jevrej dosađuje kapetanu broda koji isplovljava za Haifu. Moli kapetana da ga poveže, jer on želi umrijeti u Obećanoj

zemlji. Kapetan se smiluje, stari Jevrej se preveze i iskrca u Haifi. Nakon nekog vremena isti brod isplovljava iz Haife za New York. Uz brod je opet isti stari Jevrej, sada oporavljen i živahan. Moli kapetana da ga poveže natrag i objašnjava: "Došao sam da umrem, a ne da živim u Obećanoj zemlji!"

U komediji ne morate ništa učiniti, u stvari, osim nasmijati ljude

Slično tradicionalnom folkloru drugih naroda, na osnovu jevrejskog usmenog pripovijedanja, mogu se dobiti neke informacije o običajima i načinu života ovog naroda. U kratkim šaljivim pričama, na primjer, često se spominje proslava Pesaha, a naročito Šabata.

Posebno mjesto, u novije vrijeme, zauzima humor koji je vezan za Mojsija i legendi vezanoj za čudesni prelazak Jevreja preko Crvenog mora. Nevjerovatno je kako ta tema, i danas, nakon 3.500 godina daje inspiraciju humoristima da o njoj stalno elaboriraju i da je osavremenjuju.

Jevrejska kultura odviše je specifična, u sebe zatvorena i samosvojna, te to u svakom pogledu izaziva radoznalost susjeda. Iz tona i načina na koji su pojedine šale koje govore o Jevrejima sročene, može se izvesti zaključak da se Jevreji doživljavaju kao manjinska grupa,

u socijalnom i kulturnom smislu jasno markirana, koja tvrdoglavo odbija da kod sebe bilo šta mijenja i koja ni za dlaku ne odstupa od svojih običaja i davno ukorijenjenih nazora. Jevreji su uvijek i svuda obilježeni svojom tradicijom i svojim navikama. Ukoliko se ne radi o jevrejskim praznicima i običajima, jevrejska imena, zanimanja i adrese stana služe kao pouzdani indikatori njihovog identiteta i njihove posebnosti. To se ne odnosi samo na našu sredinu; šala koja nabraja baš tu vrstu karakterističnih podataka u vezi s Jevrejima poznata je daleko izvan skućenih granica domaćeg prostora.

Srećom, i pored očigledne etničke distanciranosti prema Jevrejima, ipak je zanemarljivo malo onih otvorenih, bez imalo sumnje tendencioznih, antisemitskih šala. Nasuprot tome, u jevrejskim šalama antisemitizam je prilično često eksploatisan kao humoristička tema. Veći broj njih obrađuje upravo taj problem, a ugao iz kojeg se posmatra varira u zavisnosti od motiva koji je izabran.

Za Jevreje, kroz povijest, razne linije između "nas" i "njih" su bile presudne, nametnute interno kao i izvana. "Gojim", jidiš izraz za nejevreja, uvredljiv je i danas, ali je dio žargona u jidiš kulturi u prošlosti. Tu je, također, i pravoslavna / Reforma, Izrael/ dijaspora, aškenaska, sefardska, itd. Humor je uvijek bio, i dalje će biti, jedan način za povući takve temeljne linije.

U komediji ne morate ništa učiniti, u stvari, osim nasmijati ljude - i dovoljno često u jevrejskoj povijesti, malo smijeha pruža utjehu kada ništa drugo

ne može. Šala je služila kao odbrambeni mehanizam za najgore nevolje s kojima se suočavao jevrejski narod, od progona iz Rusije do trajne traume na Bliskom Istoku, do prijetnje od asimilacije u cijelom svijetu.

SINAGOGA U MOSTARU SINAGOGA U BRANKOVVCU

Prvi tragovi o postojanju jevrejskih zajednica u našoj zemlji potiču iz sredine XVI vijeka. To su bili južnoslovenski Jevreji Sefardi potomci izbjeglica iz Španije i Portugala i Aškenazi iz sjeverne i srednje Evrope. Ovi posljednji su doselili u BiH nakon austrougarske okupacije. Progon Jevreja iz Španije započeo je Dekretom kralja Ferdinanda i kraljice Izabele u XV vijeku. Utočište su našli u Osmanskoj carevini, a u našu zemlju su došli preko Carigrada, Sofije i Soluna. Uvidjevši da mu nedostaje dobrih trgovaca i poslovnih ljudi, sultan Bajazit je naredio lokalnim vlastima da ih srdačno prihvate. Godine 1655. oni žive samo u Sarajevu. Civilno-pravni i društveni položaj Jevreja u BiH bio je regulisan Beratom sultana Abdul Medžida iz 1840. godine, kojim je imenovan vrhovni rabin u Bosni. Kao što je Osmanska carevina odobravalala izgradnju pravoslavnih i katoličkih bogomolja, tako je postupala i sa sinagogama i jevrejskim školama. U drugoj polovini XVI vijeka u Mostar se naselio jedan trgovac koji se zvao Mojsije Kuzin, tu je živio do 1570. godine, a u Sarajevo se preselio poslije 1579. godine. U putopisnom štivu Engleza Džona Vilkinsona koji je posjetio Hercegovinu 1844. godine nalazimo podatke o Jevrejima u našem gradu. Prema njegovoj procjeni Mostar broji 7300 duša od čega su trojica Jevreja.

Francuski putopisac S. Bujon koji je putovao kroz Hercegovinu 1863. godine, opisujući živopisnu koloritnu Mostarsku čaršiju pominje i Jevreje. On je uočio da je jevrejska četvrt koja se nalazi u donjem dijelu čaršije bitno različita od ostalih. Naime, njihove kuće su građene od kamena po uzoru na evropsku gradnju. "Naviknuti na progone, sinovi Izraela

se čuvaju dobro da izlože svoja bogatstva u otvorenim dućanima: vrata i kapci od željeza, koja ih štiti od požara, skrivaju ih u isto vrijeme i od pogleda svijeta." Jevreji trgovci čekaju pred vratima dućana svoje kupce, a sva roba je u dućanu tako da se prodaja vrši u tami prostorije.

Carl Pezz u monografiji o Mostaru napisanu 1891. godine, navodi podatak da je grad na Neretvi 1885. godine imao 12665 stanovnika od čega 98 Jevreja koji uglavnom stanuju u četvrti Brankovac. "Malobrojne španske jevrejske porodice u Mostaru predaju se svetkovini Šabata što sa velikom strogošću podržavaju. Niti jedan Španjol neće subotom radnju otvoriti", piše Pezz.

Martin Đurđević u "Memoarima sa Balkana" pominje četiri jevrejske porodice sa 19 članova. Kada je general Jovanović, u ljeto 1878. godine, sa vojskom tr i j u m f a l n o ulazio u Mostar iz pravca Rodoča, gdje se utaborio, mostarski Jevreji su mu, kao i ostali narodi u gradu, u znak dobrodošlice, napravili slavluk na Luci iskićen c v i j e ć e m , z a s t a v a m a , te vratima i srebrnim čiracima. Prema popisu iz 1879. godine, mostarskih Jevreja je bilo 35. Prema službenom popisu iz 1921. godine u Mostaru je živjelo 254 Jevreja, od čega 84 Sefarda i 170 Aškenaza. Prema drugim izvorima tada ih je bilo 177. Pred sam rat njihov broj u Jevrejskoj opštini Mostar, koja je osnovana za vrijeme austrougarske uprave, a čiji je predsjednik bio David Perera, se popeo na 310 duša. Odgovornu dužnost rabina obavljao je David Koen. Stara sinagoga je osnovana 1889. godine i bila je jedina u Hercegovini. Pored molitve i vjerskih obreda u njoj su se održavala predavanja, dakle tu se širila nauka, humanizam,

moral, etika i druge humanističke grane. Sve radosti i tuge manifestovale su se u sinagogi.

O izgradnji sinagoge u Mostaru sačuvano je nešto izvornih dokumenata koje ćemo ovdje koristiti. Jevrejska opština Mostar je bila zainteresovana za zemljište u Brankovcu koje je pripadalo porodici Čiber. Ono je graničilo sa Čumurijinom ulicom (danas Braće Čišića). Iz zapisnika sastavljenog kod gruntovnog povjerenstva Kotarskog ureda u Mostaru se vide detalji vezani za zainteresovane stranke. Prisutni su bili: Atais pl. Curinaldi, zamjenik kotarskog predstojnika, Nikola Krešić, Emil Ragulja, Mehmed ef. Ugljen, Velimir Oborina i Emil Houkal, članovi. Pred gruntovno povjerenstvo su pristupili: Salihaga Čiber,... (nečitko) Ahmeta za sebe i kao punomoćnik Šerife, rođene Čiber, udata Kajtaž, Derviše, kćeri Ahmetage Čibera i Fatime, rođene Lelić, udate Čiber, zatim Julius Rosenfeld iz Mostara iskaz. zas. ovl. za gradnju isrealitičke bogomolje u Mostaru. Kupoprodajni ugovor je sklopljen između prodavca Salihage, Šerifa, Derviša i Fatime Čiber i kupca Odbora za gradnju isrealitičke bogomolje dio nekretnina upisanih u gruntovni uložak

broj 946 Katastralne općine Mostar, na ime katastr. čestice broj 23/74 površine dun 108 kv. met. i 24/38 od 700 kv. met. nakon diobe k.č. br 23/37 na 23/37 od 114 kv. met. i 23/74 od 108 kv. met. uz uglavljenju kupovinu od 1850 kruna.

Prema tome, pripreme za gradnju sinagoge su počele aprila 1904. godine. Na osnovu ovog Ugovora od 13. aprila 1904. godine izvršena je uknjižba prava vlasništva u novom gruntovnom ulošku br 3860 u AI u korist Odbora za gradnju isrealitičke bogomolje u Mostaru.

Izvor <http://www.most.ba>

Kortar la mortaža – običaj kojeg **više** nema

Piše: **Elma Softić-Kaunitz**

Nekada je među sarajevskim Sefardima postojao zanimljiv običaj: uzimanje mjere za mrtvačku odjeću. Jedan od tradicionalnih opštejevrejskih žalobnih običaja bilo je šivanje posmrtno odjeće (tahrihim). Vrlo pobožni Jevreji pripremali su tahrihim još za života. Kod bosanskih Sefarda se taj običaj zvao “mortaža” (pokrov). Međutim, „kortar la mortaža“ je bila praksa sarajevskih Sefarda i bila je specifična po tome što se čovjeku uzimala mjera za mrtvački pokrov još za njegova života i što bi se tom prilikom priredila svečanost kojoj su prisustvovali svi članovi porodice, rodbina, prijatelji i komšije.

Ovaj običaj je davno nestao iz prakse ovdašnjih jevrejskih porodica – vjerovatno prije 1932. godine kada je o njemu, kao o jednom davno nestalom običaju pisala Laura Papo Bohoreta. Evo šta Bohoreta u svojoj knjizi “Sefardska žena u Bosni” kaže o ovome:

“Rijetka su zvjezdana ozračja gdje rastu porodice bez udara Blagoslovenog. Smrt posjećuje sve na svijetu, svaku porodicu, bez mnogo poštene. Zbog toga naša vjera ima samilosti prema osobi koja otprilike ima sedamdeset godina, kažu da su njeni dani poslije toga doba gorki. I zbog toga kažu naše dobre poslovice “Žive stari za dobrobit mladih” i žive i žive, a stari očekuju smrt kao staru prijateljicu, ne očekuju je ni sa strahom ni s veseljem, ona treba doći kao i sve u prirodi. I kada žene kao i muškarci pređu u duboku starost, treba srezati mrtvačke haljine jer svako je rođen da bi umro. Za tu su priliku žene nekoć priređivale praznik. Postojala je jedna posebna žena koja je rezala tu posljednju toaletu od beza, a starića je pozivala svijet, veselila se, ona i njeni i, iako je to pretjerano izgleda-

lo, prostirala je ona svoju mrtvačku odjeću na pod i izvodila jednu lijepu igru oko ove posljednje odjeće, zvale su se čak i sviračice.”

Očigledno je da Bohoreta priča priču o jednom običaju iz prošlosti koji je i u vrijeme kada ga je ona zapisala predstavljao kuriozum i koji je i za nju samu – ženu u potpunosti “uronjenu” u bosansku sefardsku tradiciju bio neobičan i dalek jer ona ovaj običaj poredi sa jednim od vjerovanja daleke Indije, pa nekoliko redaka dalje piše: “Koliko je iskren taj gest! Ovo ima nešto malo sličnosti i sa kultom nirvana kod Hindusa. Smrt nije uvijek najgorča stvar ko-

jom smo mogli biti kažnjeni. Život zna dati mnogo gorčih trenutaka od smrti.”

Zapravo, ovaj običaj je bio toliko neobičan i rijedak da o njemu danas postoji malo podataka. Osim u Sarajevu, postojao je i u nekim zajednicama u Turskoj pa se zna da je praktikovan u Ankari kao i u jevrejskoj zajednici u Monastiru (Srbija) o čemu su pisali Zeldi Ovadia i Moshe Sevilla Sharon.

Iako fenomen “kortar la mortaža” nije dovoljno istražen i iako se o njemu vrlo malo pisalo, već samo na osnovu onoga što je napisala Laura Papo Bohoreta, možemo zaključiti

da se radilo o ritualnom činu, koji je imao izuzetno bitno mjesto, kako u životu osobe, tako, i još i više, u životu zajednice. Ovaj običaj po svojim karakteristikama spada u “obred prelaska”. Kako se beritom dijete prima u zajednicu, bar/bat micvom u zajednicu polno zrelih, vjenčanjem u zajednicu odraslih, tako se mortažom uspostavlja novi odnos između pojedinca i zajednice i slavljenik “prelazi” u starost i tako zvanično postaje stara osoba – čovjek na silaznoj putanji života. Postoje različiti podaci o tome u kom period života treba da se desi kortar la mortaža. Bohoreta kaže “otprilike sedamdeset godina”, Zeldi Ovadia kaže 60-65, dok Sharon navodi da je u jevrejskoj zajednici u Monastiru osoba koja napuni 60 godina već bila spremna da poduzme ovaj obred. Moguće je da nije ni bilo propisano tačno vrijeme u čovjekovom životu kada je obred morao da se izvrši, već je postojala preporuka da se obavi nakon što čovjek “zagazi u starost”. Takođe možemo pretpostaviti da je obred u pomenutim zajednicama bio uobičajen, ali vrlo vjerovatno nije bio obavezan. Ulazak u starost proslavljao se veoma svečano uz bogatu trpezu, pjesmu i muziku. Na kortar la mortaža bili su pozivani svi: članovi uže porodice, rođaci, prijatelji i komšije. Slavljenici su uzimali aktivno učešće u svim aktivnostima koje su pratile ovaj događaj: u pripremi hrane, dočekivanju gostiju, igri i plesu. Kada bi ritual dostigao svoj vrhunac i kada je bilo očito da nastupa antiklimaks, tada bi slavljenici, prema Bohoreti, stavljali haljinu na pod i igrali oko nje.

Simbolika je očigledna: slavlje uz pjesmu, ples, krojenje pokrova a zatim plesanje oko njega prikazuje prelaz iz zrelog doba u starost i mirjenje sa neminovnim krajem ovozemaljskog života.

Nakon što prođe kroz “kortar la mortaža”, osoba stiče poseban status u zajednici. Prolazeći ovaj ritual, ona izbjegava iskušenju da, suprotno svojim stvarnim mogućnostima, igra ulogu mlade osobe pune života i snage koja je odgovorna za sve: za cijelu porodicu koja je se u međuvremenu višestruko povećala i postala bogatija za snahe i zetove,

za dvoje, troje ili petero unučadi pa i praunčadi. Takođe - izbjegava iskušenju da i nadalje preuzima odgovornost za dobro izvršenje poslova ili vođenje domaćinstva, ili razvoj i blagostanje zajednice. Pripadnik ili pripadnica tradicionalne sefardske kulture bili su mirni pred konačnom izvjesnošću. Prihvatajući novi status kroz jedan javni ritual, sefardska baka ili deda, nisu osjećali stid zbog starenja i gubitka snage i kontrole. Pozivajući rodbinu i prijatelje stari su jasno davali na znaje da su svjesni da uskoro dolazi čas odlaska iz ovoga svijeta – da odlaze kuda su otišli oni prije njih i gdje će doći oni što ostaju iza njih. S druge strane, porodica i prijatelji postaju svjesni činjenice da su nona ili nono blizu nepovratnom odlasku i da je vrijeme da im se postave pitanja, da se čuju odgovori, da se čuje sve što je važno sačuvati i znati, te da im se pruži sve što bi oni mogli poželjeti – i to na vrijeme – dok to još ima svrhe. U to svakako spada veća pažnja, sva potrebna njega i još više poštovanja.

Zašto je ovaj običaj nestao teško je znati. Ne možemo reći da su tome uzrok okolnosti u kojima je tokom Holokausta zajednica bila desetkovana, kao ni činjenica da nikada kasnije više nije dostigla niti obim niti snagu kakvu je imala pred izbijanje II svjetskog rata. Jer, kako vidimo iz Bohoretinog teksta, već je u vrijeme kada je ona o tome pisala, dakle u vrijeme izuzetno plodno za razvoj sefardske zajednice u Sarajevu, “kortar

la mortaža” bio običaj iz davnine. Mi danas možemo nagađati i pretpostaviti da su upravo socijalne, ekonomske i političke promjene koje su se intenzivirale na razmeđu 19. i 20. stoljeća, a pogotovo fantastičan uzlet jevrejskih zajednica na području novonastale Kraljevine Jugoslavije, u čemu je sarajevska sefardska opština prednjačila, dovele do značajnih promjena kako u životima pojedinaca tako i u životu zajednice. Uklapanje u opšte tokove i modernizacija nosila je sa sobom veće otvaranje zajednice prema društvu u kojem je živjela i u skladu s tim, veći utjecaj “vanjskoga svijeta” na njen život. Tradicija je polako počela da ustupa mjesto modernom dobu. Sve je manje vremena ostajalo za porodicu i rad u zajednici. Izrastala je generacija koja se školovala, radila i pisala na jeziku koji nije bio jevrejskošpanjolski. U takvim okolnostima i tradicionalni život kakav se odvijao stoljećima morao je podnijeti žrtvu te su tako počeli prvo nestajati lokalni običaji i običaji koji nisu bili obavezni po Halahi niti su svoje osnove imali u vjerskim knjigama. Kortar la mortaža bio je takav običaj. Još uvijek se ne zna tačno kada je i gdje nastao. Znamo da je postojao i znamo da je iz tradicije sarajevskih Jevreja nestao. Nadamo se da će ovaj zanimljivi i lijepi običaj potaknuti nekog od budućih istraživača jevrejske povijesti u Bosni i Hercegovini da ga bolje istraži.

Sarajevo, februar 2012.

Priča je nagrađena drugom nagradom za kratku priču na BEJAHAD-u

GORKI MIRIS MIRTE

Činilo mu se da je i ovaj dan kao i većina prethodnih na čudan način dokončavao sam sebe. Dobro je to primjećivao Ishak Elezar kroz veliki stakleni prozor iz svoje prodavnice šešira.

Oblaci bi se u predvečerje nabirali iznad zašiljenih čaršijskih krovova u želji da se usidre na duže vrijeme iznad sinagoge ili izdikalih minareta i zvonika. Vjetar bi ih raspuhivao kao cvjetove mirte koja je hrpimice rasla na prvim padinama brda koji je svojim nogama doticao mahale i sokake na južnoj strani grada. Međutim, oni bi se ponovo skupljali i zgušnjavali još teži i puniji od neke nabrekle vlažnosti koja nikako nije mirisala na kišu.

Posljednjih dana čaršija bi u nesvakidašnjem umoru plazila u noć i posljednjom preostalom snagom skidala sa sebe dnevnu odjeću i navlačila bijele ili šarene haljetke u kojima će lakše usniti.

Narod se gušio u mirisu mirte.

Ovih dana i ljudi su čudno nasađeni, kuhljalno je po glavi Ishaka Elezara.

I on sam kretao se zmijoliko pored trbušastih čepenaka i dućana, nezainteresirano kao da i nije u čaršiji. Oči kao da nisu primjećivale svo bogatstvo šarenila koje je bilo izloženo na vidljivom mjestu. Džezve i kašičice, fildžani sa lošim kopijama cvjetova iz isfahanskih slikarskih radionica, kožno remenje i tašne, ulari i konopi, svilene haljine, bosanske dimije i turski fesovi izrađeni po uzoru na one marokanske, kožna oprema za konje i sedla, šeširi i kape mice. Cipele od prave kože i oputnjaci, mlinovi za kafu ležali su u izlogu ili na čepencima.

Na dnu Čurčiluka nalazila se radnja za izradu i popravku šešira Ishaka Elezara.

Sve je bilo postavljeno na svoje mjesto, utegnuto do nekog bolećivog savršenstva i nudilo se čovjekovom oku. A oko kao da nije primjećivalo sve to ovih posljednjih dana. Bilo je razdražljivo i nemirno, nespremno da prihvati ljepotu koja mu se nudila.

Govorilo se i ranije da su jeseni u ovom gradu bile drugačije nego igdje drugdje.

Ova je bila posebna.

Kaldrmom su lica prolazila kao figure od drveta. Marširala su i ne obraćajući pažnju na tjeskobu koja se sve više zgušnjavala iznad krovova kuća i prijetila da se svakog trenutku rasprsne i prolje u potoke sitnih kapljica i potopi čitav grad.

Kao u nekoj priči o gradu kojeg je napustila milost Svevišnjeg.

Figure su se samo ponekad primicale jedna drugoj. Usne bi se tada otvarale, nešto šaputale ili o poslu ili o tome kako je ova godine neobična, sva u nekoj oblačini bez kiše, a zemlja puca na sve strane, iskrižala se tako da dječija noga u procijepu može nestati.

Svi su živjeli u iščekivanju nekog čuda. Kojeg i kakvog, ni sami nisu znali.

- Mi kerida, jedva promuca i spusti glavu na njenu kosu.

Odjednom ruke izroniše u nemirnoj igri njihove duše i on osjeti kako krv na vrhovima njenih prstiju počeo burno

klopotati. Čitavam mu tijelom liznuše neki vatreni plamičići, u glavi mu se zamagli. Ležaj na kojem nisu osjećali vrijeme zaljulja se i on pretrnu, jer njegova glava ne nađe njeno rame i njemu se učini kao da će je izgubiti.

- Ne idi!, preklinjao je njegov glas. Noćima sam se molio Šadaju da te ponovo k meni dovede. I evo, on mi se smilovao. Sad si sa mnom. Moja si. I zato ostani. Ne gubi se. - S tobom sam ali nisam tvoja, javi se ona. Još uvijek nisam tvoja i ko zna da li će

ikada i biti. Šadaj je na nas ljut. Prekršili smo njegovu volju.

- On je milostiv, oprostit će nam.
- Oprosta nema. Ja sam spremna na kaznu. I na najgoru, samo neka tebe poštedi.
- Ne govori tako. Ja sam kriv koliko i ti. Zašto bi mene poštedio?

- Ti nisi kriv, ja tebi dolazim i to samo noću. Kao uljez koji krade ono što mu ne pripada. Ja sam kao bolest koja razara slabo tijelo.

Htjede joj reći da griješi, ali odustade u posljednji tren.

Ona sigurno ne bi razumjela ako bi joj rekao da je on gleda usred bijela dana dok po nekoliko puta prolazi pred njegovim očima, a on zuri kroz izlog i srce njen lepršavi hod. Onda iskače na kaldrmu i ostavlja nezaključanu radnju, trči za njom, pruža ruke, a ona kao u inat ubrzava korak. A u nje korak vilinski. Stopalima ne dotiče zemlju. Leti. Kad odmakne dovoljno daleko, ona zastane u nekom međuprostoru između neba i zemlje, podigne malo veo koji joj prekriva lice i razvuče usne u osmijeh koji ga izluduje. On joj više ni u oči ni u usne ne može gledati, nego lomi noge ne bi li je sustigao. Ona, onda, zaleprša podignuta nekom čudesnom rukom i poput latice sunovrata

nestaje među oblacima. Do njega bi još samo dopirao miris mirte koji je ostajao iza njene raspletene kose.

Dok bi se nevoljan i slomljen vraćao u svoju radnju, čuo bi glasove koji su ga opominjali.

- Eh, sudbine!
- Je li moguće da se razbolio od očeve bolesti?

Vrelina uzdaha iz njenih usta opeče mu dušu i vrati ga u stvarnost. Zrele usne se još nekoliko puta otvoriše, ali iz njih ne iziđe nijedna riječ. Nešto snažno ščepa ga za grudi i tu ostade njišteći.

Lice joj orosiše kiselkaste, tople kapljice.

- Zašto plačeš? Jesi li nesretna sa mnom?
- Plačem zbog ovoga svega što nam se desilo. Plačem zbog onoga dana kada sam te vidjela samo jednom i nikada više. Tužna sam što sam baš tada došla u tvoj grad.

Mogla sam doći bilo koji drugi dan i naši putevi ne bi se isprepleli. Plačem što se noću uvlačim u tvoju postelju kao svetica, a iz nje izlazim kao kurva. Sva drhtim jer me nešto tjera k tebi, a ne želim. Umirem, jer moram otići od tebe, a htjela bih ostati. Bojim se Gehene. Plašim se moga ponovnog rođenja. Mene ovakve.

- Ti si svetica, a ja sam Kadeš, jeknuo je. Pružio je ruke prema njoj. Htio ju je skriti u naručje, pritisnuti je na svoje srce, pomilovati kosu koja je mirisala na mirtu, ali nje nije bilo.

- Gdje si? Gubiš mi se? Sad si bila pored mene! Zašto me mučiš?, zavapi on kad mu se učini da su ruke prazno grabile tamu koja se sve više zgušnjavala oko njega.

- Ovdje sam, pored tebe. Nigdje ne idem, umiri ga njen glas. Na trenutak su me misli odvuikle negdje drugo. U nekoj sam sobi, prozor je otvoren, a neko vani pjeva „Ašeriko de kinzi anjos“. Sva sam uzdrhtala. Jesi li osjetio strepnju moje duše?

Prepala sam se kad si me počeo dozivati.

Ona se primaknu k njemu i čvrsto ga zagrlj dahom.

Kad se nasmija, sve oko njega počeo treperiti.

Nešto nevidljivo i nečujno podiže ga sa postelje i počeo njhati kao dijete u kolijevci. Tavanicu prekri svod pun srebrnkastih zvjezdica koje su ničale i rojile se iskreci kao rajski cvjetovi. Čim bi ona uzdahnula, zvjezdice bi vehnule i prskale kao mjehurići na površini vode u vrijeme prve kiše. Njen bi ih smijeh ponovo rascvjetavao i nizao u grozdove najčudnijih boja.

- San je varka, reče on i usnama joj dodirnu kosu. Ovo je stvarnost i ja bih želio da

sada vrijeme stane. Eno i zvjezdice se u grozdove pretvaraju kao i naša sreća. Viđ li ih?

- Vidim, ali ono što još vidim to je tvoj strah. Ludo je htjeti zaustaviti vrijeme. U sreći je ono kao nabujala rijeka prije nego će se srušiti u nepovrat. Šta bismo mi u vremenu koje ne prolazi?

- Onda bismo se voljeli beskonačno, uzdahnu on i osjeti kako njena kosa počeo jače mirisati.

- Voljeti se ne možemo beskonačno. Voljeti se možemo sada, izusti ona i poljubi zrak koji je doticao njegovo uho.

Nešto svilenkasto izvi se iz njegovih grudi i počeo se motati po sobi poput duge. Oko njih postade svjetlije. Ona objema šakama zgrabi dugu i privuče je k sebi. Duga puče i iz pukotine izroni opet onaj glas, ali sad je pjevao „Jo soy kontenta“. Neobično je izvijao pjesmu. Baš onako kako se ona, inače, ne pjeva. Sve je bilo drugačije samo su riječi ostale iste.

- Pa to ne može biti, jeknu ona.

U posljednjem odsjaju svjetla, prije nego što će duga nestati, ona primijeti da su sve slike u sobi okrenute prema zidu.

Pojuri joj krv u glavu i vrhove prstiju. Obuze je malaksalost i ona počeo propadati u pukotinu glasa koji je još uvijek izvijao pjesmu.

- Gdje si, ne vidim te? Opet se gubiš! Ne idi!

Njegov glas isječe prostor poput najoštrijeg noža i zalijepi se na prozorsko staklo. A s druge strane stakla grane golog drveta primicale su se i odmicale i nježno kuckale tek toliko da ga ne razbiju.

On htjede još nešto reći, ali mu se riječ zaplete u neizust i tu ostade.

- Moram ići, ne mogu duže ostati, reče ona dok se sve više izvlačila iz ostataka svilenkastog konca koji joj se omotao oko tijela.

- Ostani, ne idi, molio je njegov glas. U namjeri da je zaustavi, zgrabio ju je za kažiprst lijeve ruke. Prst je bio gol i nježan poput jutra koje se rađalo u prozoru. Domalo, pijavičasto se izvi iz njegove šake i on ostade sam.

- Ne ostavljaj me, povika još jednom i otvori oči.

Pored kreveta stajala je njegova žena Morena Elezar u spavaćici i gledala ga u čudu.

- Vikao si Iso, blago mu saopći.

On je još uvijek nije primjećivao.

- Opet taj ružan san, reče još nježnije. Kad pogleda kroz prozor, sa zaprepašćenjem otkri da onih grana od sinoć više tamo nema.

- Nije ovo bio ružan san, progovori, a da je i ne pogleda.

- U lijepom snu se ne ispušta duša kao što si je ti ispuštao cijelu noć.

Ah, duša. Šta je duša? Šta mi znamo o njoj?, pomisli, ali ne reče.

- Oči su ti mutne, sa zabrinutošću izgovori Morena i prisloni mu dlan na čelo.

- Vrta mi se u glavi, učini mu se da reče.

- Jesi li bolestan?

- Bolestan? Ne znam. Proći će.

Morena pažljivo sjede na rub kreveta i zagleda se u njegove oči koje su gledale

Rječnik manje poznatih pojmova i izraza

mirta - zimzelena grmolika biljka. Od davnina je simbol ljubavi. U grčkoj mitologiji posvećena je Afroditi, a u rimskoj Veneri
čaršija - središte grada u kojem se obavlja većina privrednih aktivnosti
minaret/ munara (tur.) - toranj na džamiji sa kojeg se vjernike poziva na molitvu

mahala - gradska četvrt
sokak (ar.) – ulica u mahali
čepenak - drveni kapak kojim se zatvara dućan i na kome se sjedi ili se roba izlaže kad je dućan otvoren
dućan - mala prodavnica u čaršiji
džezva (tur.) - bakreni manji sud u kojem se služi kafa
fildžan (tur.) - šoljica bez ručke iz koje se pije crna kafa
ular - povodac oko konjske glave
dimije (tur.) - muslimanska ženska odjeća

fes - kapa od čohe najčešće crvene boje. Nosili su je muslimani
kapa mica - crna kapa sa škriljkakom
Čurčiluk - ulica na sarajevskoj Baščaršiji
kaldrma - popločana ulica
mi kerida (šp. mi querida) - moja draga

Šadaj (El Šadaj) - Bog Svesilni, Svemogućić
sunovrat - cvijet narcis
Gehena (grčki oblik hebrejskog izraza gehenom) - mjesto kazne i očišćenja za mrtve, sinonim za pakao

Kadeš (Qadesh) - onaj kojem se sudi
Ašeriko de kinzi anjos - španjolska romana
Jo soy kontenta (šp. Yo soy contenta) - sretan sam (stih iz pjesme)

nekamo izvan ove sobe.

U mahali Osoje, u jednom drugom gradu, u kući Samuela Gaona teško se budila njegova kćerka jedinica Luna. Bolio ju je kažiprst lijeve ruke i morala je stisnuti zube da ne zaplače.

- Ah, opet. Svaku noć isto, izgovori i lijeno se pridžie iz kreveta.

Prstima je rasplitala tešku kosu.

Priđe prozoru i širom ga otvori.

Još uvijek ju je gušio miris mirte od sinoć.

Abid Jarić

Kaddish...

Sjeti se
kad dođeš u Sagrački Hadži Mahmudovu mahalu
pusti nek' ti izvorska voda poteče niz grlo

Sjeti se
plamena na kraju ulice
Univerzijade u Sarajevu

Sjeti se
izreči Kaddish za preminule sefardske duše

Sjeti se
prostrijetih palminih listova
mirisa mirte u aškenaskim
sinagogama

Hanuke 25. kisleva

Sjeti se
Kristalne noći
Četvrtog marhešvana Sarajevskog
Purima

Ruždi pašina zuluma

Sjeti se
izgorjelih almanasa rabina
Samokolivijevih plavih Jevrejki
hagadske ljepotice iz Čaršije

Sjeti se
petnaestog dana mjeseca švata
kad u Izraelu cvatu

k'o uz Miljacku rami behari

Sjeti se
kad se budemo okupljali
za pet, deset... dvadeset godina
male djece

Sjeti se
tog dana
kad su ih odveli

Dražen Zetić

...
prerano utihulim dušama

Novi naslovi u Biblioteci

Pripremila: **Gordana Girt**

U posljednjem periodu smo dobili na poklon dosta knjiga za biblioteku.

Od Jevrejske zajednice u Phoenixu, zalaganjem **Marcie i Bartona Lee**, smo dobili osim judaističke literature za odrasle, o kojima smo govorili u prošlom broju, i 12 knjiga za djecu sa temama iz judaizma. **To su:** "30 Minute Seder", grupa autora, "The Keeping Quilt", Patricia Polaco, "Journey Through Jewish History", Seymour Rossel, "The Wisest Man in the World", Benjamin Elkin, "Yakov and the Seven Thieves", Madonna, "Hanukkah, oh, Hanukkah!", Olga i Aleksey Ivanov, "Today is the Birthday of the World", Linda Heller, "Haveri hahadaš", grupa autora, "Sadie's Sukkah Breakfast", Julie Fortenberry, "Bim and Bom: A Shabbat Tale", Daniel J. Swartz, "Eight Winter Nights", Laura Krauss Melmed, "Cakes and Miracles: A Purim Tale", Barbara Diamond Goldin, "Afikomen Mambo", Rabbi Joe Black, "Learn Hebrew Today", Paul Michael Yedwab.

Haris Dudevitz nam je poklonio tri knjige **Nagiba Mahfuza**: "Kao u 1001 noći", "Poštovani gospodin" i "Novi Kairo". Nagib Mahfuz je egipatski pisac koji je 1988. godine dobio Nobelovu nagradu za svoj književni opus. Smatra se jednim od najboljih arapskih pisaca. Svoja djela piše u stilu egzistencijalizma.

Marija Saravija nam je poklonila slijedeće knjige: "Čovjek iz sjene", **Cody Mc Fayden**

Ova knjiga obrađuje jednu od omiljenih tema američkih pisaca trilera, a to je tema serijskog ubojice. Spisatelj ulogu detektiva prepusta ženi. Njegova heroína zove se **Smokey Barrett** i agentica je koja radi za FBI. Nakon što je serijski ubojica ubio njenog muža, a u vatrenom okršaju s njim stradala je i njena kćerka, **Smokey** se nalazi na prekretnici života. Rastrgana je između odluke o bavljenju istim poslom i mislima o samoubistvu kao jedinom izlazu. Određenu pomoć pružaju joj jedino razgovori kod profesionalnog psihoterapeuta kojeg joj je odabrala agencija. Međutim, problemi tu tek počinju jer **Peter Hillstead** je sve, samo ne obični psihoterapeut.

"Sjena vjetra", **Carlos Ruiz Zafon**

Glavni lik knjige je **Daniel Sempere**, sin vlasnika knjižare. Otkada je sa ocem posjetio Groblje zaboravljenih knjiga i tamo pronašao knjigu **Sjena vjetra od Juliana Caraxa**, **Daniel**, fasciniran misterioznim sadržajem knjige, počinje da traži sve knjige njenog autora. On postaje opsjednut ovim autorom.

"Dok vjetar duva", **James Patterson**

Jedanaestogodišnja djevojčica očajnički pokušava da pobjegne iz tajne laboratorije za genetska istraživanja u Koloradu. **Freni i Kit**, agent koji sprovodi ličnu istragu, sprijateljuje se sa uplašenom djevojčicom. Ovaj trio se nalazi u opasnosti da izgubi živote pokušavajući da otkrije zastrašujuću istinu.

"Nesavladive sile", **Daniel Steel**

Ovaj roman je napisan u sižeju savremenih ljudskih odnosa i govori o tome kako se život može naglo promijeniti, i poslovni i bračni. Već četrnaest godina **Stiv i Meredith** žive u braku punom ljubavi, strasti i prijateljstva, bez obzira na njihove zahtjevne karijere. Ali promjena posla i razdvajanje supružnika mijenjaju njihov život iz korijena.

Marija nam je također poklonila knjigu **Saul Bellowa** "Više ih umire od tuge" i tri knjige **Isaka Samokovlije**: "Nosač Samuel", "Nemiri" i "Od proljeća do proljeća", koje smo već imali u biblioteci i dvije knjige na engleskom "Three to Get Deadly", **Janet Evanovich** i "Cross", **James Patterson**.

Jozef Abinun Cicko nam je poklonio periodičnu publikaciju "Prilozi za proučavanje istorije Sarajeva"

Dobili smo za biblioteku i knjige: "Putting God on the Guest List", **Rabbi Jeffrey K. Salkin**, Udžbenik hebrejskog "Hebrew 2" i Spomenicu **La Benevolencije** iz 1924 g.

DONA RAHELA

Nadam se da nisi zaboravila Saru. Bila ti je nabolja prijateljica u njenoj kući na Baščaršiji proveli smo mnoge sretne dane. Kada je Vijećnica izgorjela, izgorjela je i njena kuća. I dok sam gledao kako još jedan dio moje mladosti nepovratno odlazi, slanost suza uvede me u okvir jedne slike.

Jesen je, u rana predvečerja sa obližnje pijace donosio bih još vlažne sjemenke bundeve i dok bi ti sa Sarom pekla košpice, ja bih pomagao njenoj baki, koju sam zvao **Dona Rahela**, da sjedne u stolicu ljuljačku.

Dona Rahela je bila stara, ali nekako očuvane ljepote i otmenosti, na trenutke je gubila vezu sa realnim svijetom i možda je to i bilo najljepše, S mrakom, koji se nečujno uvlačio u sobu i bosanskim ćilimima polako oduzimao boje, počinjala je njena priča, dok joj je ruka mirno počivala na neotvorenom porodičnom albumu, Tu sam prvi put doznao o Jubileju i svetosti broja sedam, otkrio mističnu tajnu Šabatske večeri, čuo hasidsku pjesmu. Pričala je o **Lilit**; nesuđenoj majci svih majki, opisivala **Gehenu** i plašila nas dibucima.

Priče joj nisu imale ni početka ni kraja, niti vremenskog slijeda. Govorila je o **Nabukodonosoru** i prvom razaranju Hrama kao da je to svojim očima gledala, spominjala neku otmicu žena i prokletstvo **Benjaminovog** plemena, opisivala borbu **Makabejaca** i u određene dane palila devetokraku hanukiju.

Dona Rahela je lutala u svojom sjećanjima kao po labirintu 2000-godišnjeg izgnanstva i ponekad pogled upirala u čošak sobe gdje je stajao predivno izrezbaren kovčeg-sahara uvijek spreman za putovanje u nepoznato.

Kada bi joj se u kazivanju počeo javljati **ladino**, znao sam sa se neumitno približavamo Španiji. Tijelo joj se samo ispravljalo i popimalo izgled zategnutog luka, soba se punila zvukom neobuzdana flamenga, a oko nas izrastalo voće neobična okusa. Od topline priče i ogromnog andaluzijskog sunca hladili smo tijela

u zelenkastim planinskim potocima. U predahu kazivanja, dok sam sakupljao dijelove sopstvenog tijela rasutog po vremenu i prostoru, jeli smo burekita koji je pravila sama **Dona Rahela** i kuhana jaja koje je bojila korom crvenog luka.

Ponekad bi zapjevala svojim lijepim napuklim glasom "Adio, kerida" i nikad si nisam mogao objasniti zašto je tu tužnu pjesmu pjevala sa toliko sreće i nekog unutarnjeg zadovoljstva.

Dok je pjevala oči su joj mijenjale boju, a iz kovčeg-sahare javljala se neka plava izmaglica koja se u pramenovima uvlačila među stranice porodičnog albuma i otud izvodila žive osobe. Soba se punila čudnim likovima koji su se lelujavu kretali u plavoj izmaglici. Bilo je nekako u isti mah i svečano i tužno, jer tu su se sretele generacije koje nisu mogle da se sretnu za života.

Zagledali su jedni druge tražeći porodične sličnosti, kako u duhu, tako i u liku, i u uho šaputali jedni drugima dobro čuvane porodične tajne. Opipavali su porodične dragocijenosti i raspitivali se o onom dijelu porodičnog blaga koje je udajama otišlo u druge porodice. Za tren zastaše, kad iz albuma izađe prelijepa žena, koja je na jednom prstu nosila dva prstena. Osloviše je imenom **Sara**. Bila je u vjenčanicu bijeloj, duge, guste kose boje gavranovog krila i osmijeha ko dragulj. Kažu, još u kolijevci je bila toliko lijepa, da oni što čitaju budućnost prorekoše kako to porodici neće ništa dobrog donijeti. Proročanstvo se ostvarilo. Ljudi su bili nemoćni pred tom ljepotom i ona ju je isturala kao štit, čak i pred željom roditelja da joj za muža odaberu čovjeka dostojna rangu i ugledu porodice. Jedne noći je pobjegla i udala se za inovjerca. Priča se da je on, nje radi, htio čak i vjeru promijeniti, ali mu ona reče: "Ne čini to, ne udajem se ja za vjeru, već za čovjeka koga volim". Taj događaj u nevelikoj jevrejskoj zajednici, neki primiše sa iskrenim žaljenjem, a drugi s neskrivenim zadovoljstvom. Poslije tog

slučaja u porodici, generacijama, ženskoj djeci nisu dali ime **Sara**, sve dok veo zaborava nije polako prekrivio događaj, i tek **Dona Rahelina** pra-pra-pra unuka je nakon skoro sto godina ponijela to lijepo ime.

Bila su tu i dva brata blizanca, **David** i **Aron**, toliko slična da su im kao djeci morali stavljeni na ruke trake sa imenom i oblačiti ih različito, kako bi ih mogli razlikovati. Poslije, kad su malo odrasli, oni su u igri mijenjali trake sa imenima i odjeću sa inicijalima i otada se više nikad nije znalo koji je koji.

Sve su radili sinhrono i osjećali identično, sve do slučaja kad u istoj noći, krijući jedan od drugog, želeći se osloboditi nemoći u kostima, praznine u stomaku i kamena među slabinama, posjetiše istu ženu. Da ga je brat pretekao **Aron** dozna kad ga žena ne znajući za njihovu nevjerojatnu sličnost upita: "Zar ti je želja toliko neutoljiva da se vraćaš prije nego si i otišao?" "Ne odgovori joj ništa, nego potraži zaštitu u njenu zagrljaju, osjećajući kako nešto otječe iz njega i ostavlja ga strahovito usamljenog.

Šta oni doživješe te iste noći, sa istom ženom, kakve osjećaje poneseše to niko ne zna, jer ta dva brata blizanca koja su i likom i duhom bili kao jedna osoba, poslije te noći postaje tako različita.

Aron se ubrzo oženio i našao utjehu u porodici i svetim knjigama, a **David** je nastavio lutati i ludovati, lako zarađujući i još brže trošeći. Pa ipak, svijet ih je obojicu cijenio, jednog zbog izuzetne mudrosti, drugog zbog očaravajuće lakomisenosti.

Umrli su istog trena, a ipak, u različito doba dana, jer ih je život svojim tokovima odveo na dva suprotna kraja Zemljine kugle.

Aron je umro u praskozorje, nadnesen nad knjigom o **Jobu**, tražeći odgovore na vječna pitanja, a **David** je umro u sumrak, nadnesen nad tijelom žene koja je skupo prodavala jeftine strasti, tražeći čitavog života onaj kiselkasti miris oznojenog ženskog tijela, što ga je nosio u sebi još od one noći kad preteče brata.

Čitav prizor je trajao tek koliko i melodija i sa posljednjim stihom te lijepe španske romanse svi ti likovi, u kaotičnom neredu, vraćali su se na požutjele stranice porodičnog albuma, a plava izmaglica nestajala je u kovčeg-sahari, dok se na nas spuštala tako gusta tišina da sam je mogao prstima opipati.

Poslije kad bih došao sebi, izlazio bih u toplu jesenju noć, punu mirisa zrelih dunja i gledao kako se zvijezde roje, dok je srp kositrane boje rezao nebo na dvije nejednake polovine.

Zbunjen, pitao bih samog sebe nisam li i sam tek sumaro slika iz nekog albuma koji neko vrhunaravno biće drži na svojim koljenima i u noći od čije ljepote u morskim dubinama čak i ribe drhte, samo njemu znanom melodijom izvodi nas, tek ponekad, na jednu od milijardu milijardi mogućih scena realnosti.

Želimir Hadži Kučinić

Od Kovača do Jevrejske opštine

Ulicama sarajevskim prolazim.
Sve me nešto sjeća na 1984.

Orvelovu.
Olimpijsku.

Osjećam se kao kaldrma,
kojom silazim s Kovača
prema Jevrejskoj opštini
preko nabujale Miljacke,
što je betonom pokriše.

Do pola.

Valjda će mi,
valjda će nam, nekad
skinuti ovaj teret s prsa.

Da mi kamenje
do izražaja dođe.

U Sarajevu povodom "Pjesničkog maratona"
20/21.3.2012.

Nihad Mešić River

Dobrovoljni prilozi

SOCIJALNA SEKCIJA	
KAMHI BLANKA I ALBAHARI RAUS RIFKA	100 KM
Sjećanje na drage roditelje	
ĴAKOB FINCI I SIDA ŠAFAR	60 KM
U povodu godišnjice smrti Rene i Ašera Fincija	
GINA I RAJKO KOVAČEVIĆ	100 KM
Za rad Socijalne sekcije	
BETIKA, MARIN I ANA TRPKOVIĆ	100 KM
Sjećanje na drage roditelje Esteru i Alberta Kamhija	
RAHELA I BRANKO RIP SA DJECOM	100 KM
Sjećanje na roditelje Jahiela i Jelenu Papo	
RAHELA I BRANKO RIP SA DJECOM	100 KM
Sjećanje na roditelje Ginu i Mirka Ripa	
VESNA RIP	50 KM
Sjećanje na roditelje Ginu i Mirka Ripa	
FATA RIP SA DJECOM	50 KM
Povodom 5. godišnjice smrti Mirka Ripa	
NELA LEVI, LEO, ŽEKI I NATAN LEVI, BERTO, VERA i ROBERT LEVI	300 KM
Sjećanje na Levi Haima	
LEO, ŽEKI I NATAN LEVI	50 KM
Uspomena na tetka Kontos Zorana	
LEO, ŽEKI I NATAN LEVI	50 KM
Uspomena na baku i dedu Kabiljo Vesnu i Josipa	
KAMHI DANKA, DARKO I MIKI	50 Eura
Dragi naš Moreno, nikada te nećemo zaboraviti, živjet ćeš vječno u našim srcima	
MAESTRO MILENA, DANIJELA I DANIJEL S PORODICAMA ČOBO i MAESTRO	50 KM
Sjećanje na našeg dragog Jakicu Maestra	
VJERSKA SEKCIJA CADIK DANON	
GIRT ĐURO, ROKSANDA i GORDANA, TE PERLA I ANTONIO MOSKA	80 KM
Za Kadiš i sjećanje na dragog Albija Musafiju	
DRAGINJA BARUH	100 KM
Kadiš za Avrama Solomona Baruh, Solomon Isaaka Baruh, Avram Mojsija Abinun i Mirjam Morica Ferera	
LA BENEVOLENCIJA	
STANA POLJAK	100 KM
U znak zahvalnosti za humanitarni rad u toku rata	
JEVREJSKA OPŠTINA	
ZLATICA I PREDRAG LJUBUNČIĆ	50 KM
Za rad Opštine	
ĴOAN BLUM I DAN HASSENFELD	200 KM
Za rad Opštine	
ĴAKOB FINCI I SIDA ŠAFAR	60 KM
U povodu godišnjice smrti Rene i Ašera Fincija	
SUZAN SHOMERS	50 Eura
Za rad Jevrejske opštine	
ĴORN HABERLAND IZ BERLINA	20 Eura
Za rad Jevrejske opštine	
JEVREJSKI GLAS	
FANIKA LUČIĆ	50 KM
Za Jevrejski glas	
ĴAKOB FINCI i SIDA ŠAFAR	60 KM
U povodu godišnjice smrti Rene i Ašera Fincija	
INGE I MIRKO OVADIJA	50 KM
Za Jevrejski glas	
ILEŠ STJEPAN	40 KM
Sjećanje na Ileš Jelenu i Vojslava	
OMLADINA	
KULIĆ ĴASNA I MIRSAĐ	30 KM
Povodom godišnjice smrti Mirne Kulić	

Dragi prijatelji, povodom odlaska našeg dragog Alberta Musafije, koji je preminuo 28. jula ove godine, u Corvallis u SAD-u, želimo sa vama podijeliti posmrtni govor koji je sastavio njegov sin Mair Musafija.

Sjećanje

Tek sam ovdje na Locke groblju u Lewisburgu konačno smislio kao napisati posmrtni govor

za mog oca doktora Alberta Musafiju. Ovdje, gledajući ovo gigantsko drveće i nadgrobnne spomenike ovašnjih stanovnika, koji su stoljećima stari, spoznao sam da je riječ koja sažima sve napore koje je moj otac napravio, i sve granice koje je prešao, naprosto pionir.

Za mnoge pionire koji su prelazili ovaj kontinent Oregon je bila njihova zadnja destinacija. Nakon dugog i nesigurnog puta po divljem zapadu oni su se smjestili ovdje gdje su ih zlatna polja, rijeke i drveće zagrlile svojim umirujućim postojanjem.

Danas smo se okupili ovdje da odamo poštovanje čovjeku koji je istovremeno imao tri pasosa u svojim rukama, koji je pričao pet jezika, imao dvije medicinske specijalizacije, radio u bolnicama širom svijeta, predstavljao Jugoslaviju u Evropskoj komisiji za nuklearnu medicinu, a pored toga imao veliko znanje o istoriji, filozofiji, geografiji, matematici, fizici, nauci – čak je i crtao jako lijepo i imao prelijep rukopis – što je bilo moje tajno oružje za vrijeme školovanja, na račun kojega sam dobivao bolje ocijene. Ĵa nisam bio naivan kao moja sestra Tamara koja bi priznala učitelju „...nisam znala da je to rukopis moga tate“. U vremenu prije Googlea, rečenica „Osjećam se sretnim“ se mogla primjeniti na moju situaciju. Osjećao sam se sretnim imati oca, čije je znanje bilo korisno u osnovnoj, srednjoj školi, na fakultetu, i nakon toga ... Nekoliko ljudi s kojima se tata sprijateljio ovdje u Oregonu, rekli su mi isto, da su se osjećali sretnima da upoznaju tako pametnu osobu, punu znanja i tako dobrog sagovornika.

Sjećam se jedne sobe u stanu gdje bih posjetio moju omamu, majku moga oca, čiji su zidovi bili puni debelih enciklopedija. Te knjige bile su oružje mog oca za vrijeme Drugog svjetskog rata. Kao dječak Jevrej, nije mu bilo dozvoljeno da pohađa školu. Nakon godinu dana skrivanja kao pacijent u bolnici, (gdje je i odlučio da jednog dana postane doktor), vratio se kući – zahvaljujući mom djedi Mairu, i proveo ostatak rata igrajući se i čitajući. Zabranjeno mu je bilo da ide u školu, ali nije prestao da uči. Sam se je prešao gradivo škole i uspio proći ispite za upis u srednju školu. Činjenica da je sam sebe obrazovao, pomogla mu je razviti znatiželju koja ga je vodila kroz život. Znatiželja je bila osnovni sastojak njegovog pionirskog duha.

Društvo u novoj Jugoslaviji je bilo mlado i moj otac je bio mlad. Ta generacijska koincidencija okupila je grupu mladih vođa koji su sebe nazvali „Urbes“. To su bili avanturisti koji su se sastajali i pravili kajake, da bi onda s njima putovali po rijekama i do mora, i skijali bi i planinarili. Ovi graditelji novog svijeta, dugogodišnji prijatelji moga oca, gradili su puteve, tunele i pruge bez ikakve naknade.

Moj otac je sreo moju majku kao vođa pionira. Voljeli su se strasno i njihova ljubav nikada nije nestala – nedavno su proslavili i svoj zlatni pir ovdje u Corvallis. Drugarstvo među mojim roditeljima pomoglo im je individualno da izgrade svoje karijere, podignu troje djece i započnu iznova u svojim šezdesetima u novim državama. Odani jedno drugome uspjeli su sagraditi dom sa svojom djecom, porodicama i prijateljima, koji su se osjećali voljenim i dobrodošlim.

Dijelili su što su imali i što nisu imali, sa svojim prijateljima i prijateljima svoje djece i prijateljima prijatelja. Riječi tuge koje se slijevaju ovih dana sa svih strana svijeta potvrđuju velikodušnost njihovih roditelja i umjetnost spontane slobode koja je stvarala atmosferu u famoznoj Titovoj 19. u Sarajevu, Merkaz klita u Izraelu i 29th Street u Corvallis.

Kao doktor moj otac je bio pionir u svojoj struci. Bio je među probranim doktorima koji su eksperimentirali sa nukleranom medicinom u 60-tim i bio je šef laboratorije na Institutu za nuklearnu medicinu u Sarajevu. Nije bio konzervativan ni u čemu što je radio, naprotiv, bio je inspirativan za generacije

SJEĆATE LI SE NAŠEG ČIKA AŠERA

Danas, kada Jevrejska opština živi jedan drugačiji, mnogo aktivniji i spolja prepoznatljiviji život, mi koji smo u našoj kući odrastali, zabavljali se, učili i saznavali prve pojmove judaizma i jevrejstva uopšte, sjećam se s posebnom ljubavlju i pijetom našeg čika Ašera.

Ašer Finci je bio domar naše Opštine, tako su to oficijelno zvali oni koji su tada vodili našu Opštinu. Za nas mlade, tada mlade, on je bio samo čika Ašer, naš drug, naš prijatelj, naš nerijetko i ispovjednik, savjetnik, srce naše Opštine, plemenita duša našeg djetinjstva.

Tada smo u Opštini živjeli i zabavljali se uglavnom četvrtkom uveče, te subotom i nedjeljom ujutro. To je bilo radno vrijeme kada je bilo dozvoljeno da omladina igra šah, stolni tenis, domine, tavlju, a ponekad s prekidima, uz česte zabrane “mudrog” rukovodstva igrali smo i karata. Dozvolju, često mimo zabrana, za sve to, ali i za mnogo više, otključanu Opštinu i kada se to nije smijelo, ključ Opštine kada smo imali svoje zabave, sve naše male tajne, a koliko vidim i pokoji, ne tako rijedak brak, dugujemo našem čika Ašeru.

Umro je čika Ašer dosta davno. Mi smo već prilično sijedi, čelavi, dovodimo u Opštinu unuke iz dijaspore, koji nas ljeti posjećuju, pričamo im razne detalje, gdje upoznaosmo njihove bake, kako smo se mi igrali kada bijasmo njihovih godina. Ne možemo da im pričamo o našem prijatelju, drugu, našem čika Ašeru, nisu ga poznavali, a danas u Opštini nema tako toplog osmijeha koji bi ih plijenio i činio uvijek raspoloženim. Možda ćete reći da sam nostalgičan za mladošću, možda je to istina, ali danas želim da se svi mi iz davne generacije, “uvijek bijasmo srednja generacija”, sjetimo našeg čika Ašera i kažemo mu danas, iako nije s nama, jedno toplo ljudsko hvala.

Boris Kožemjakin

studenata, neki od njegovih studenata bili su u kontaktu s njim ovih zadnjih mjeseci, pokušavajući da otkriju misteriju njegove bolesti.

Bio je humanista, i davao je pažnju svojim pacijentima. U našim zadnjim razgovorima o medicini rekao mi je „uvijek sam gledao u osobu koja je preko puta mene, da bih shvatio ko je to, a tek onda bih gledao u papire, rezultate testova i drugo, nikada nisam vjerovao u protokole.“

Moj otac je bio jako direktan, nikada nije pričao besmislice – on me je zamolio da napišem njegov posmrtni govor prije nekoliko sedmica, znao je šta ga čeka. Volio je život i bio je razočaran što mu se život bliži kraju. Ali za njega kraj je bio kraj. I tačka.

Jedan bogati život je okončan. Ovdje na Locke groblju, gdje se vijekovima završavaju duga putovanja, ja stojim sa vama, prijatelji i porodico, ispred ostataka čovjeka kojeg volim jako puno i slušam njegov glas u sebi, i „osjećam se sretnim“.

Mair Musafija

August 1, 2012 - Corvallis Oregon USA

U nedelju, 14.10.2012. godine, nakon dugotrajne borbe sa narušenim zdravljem i bolešću koja je nagrizala njegovo tijelo, zauvijek nas je napustio naš član i prijatelj Iso Abinun. Njegov relativno kratki životni vijek bio je buran i odvijao se u vremenu u kojem je cijela ova generacija pretrpjela mnogo lošega, ali i živjela u vremenu koje možemo nazvati lijepim i mirnim. U tom lijepom, sigurnom, mirnom vremenu, naš Iso se školovao, završio fakultet, magistrirao i bio veoma omiljen u sredinama u kojima je radio. Sa svojom suprugom s kojom je dočekao nesretni rat u Bosni, dobio je dvoje divne djece, djece koja danas postadoše ljudi, djece koja danas prerano izgubiše oca. Rat je donio odlazak u Kanadu, boravak u tuđem svijetu nekoliko godina, godina koje na Isu djelovaše vrlo teško i u tim novim, surovim uslovima i tuđini nije mogao da nađe prijeko potreban mir. Vraća se u Sarajevo, vraća se u sredinu koju je toliko volio i u kojoj se osjećao na svom terenu. Međutim, razdvojenost, a nešto kasnije i razlaz s porodicom teško je pogodio već bolešću načetog Isu. Brinuo je o djeci, brinuo o svom ocu, koji i danas svoje staračke dane provodi u Splitu, maštao o konačnom povratku oca u Sarajevo, ali taj dan, nažalost nije dočekao, bolest je bila jača od želja.

Nakon Svjetske banke u kojoj provodi prve godine života nakon povratka u Sarajevo, te kratke poslovne epizode u jednoj manjoj firmi, Iso počinje raditi kao direktor u našoj Mikro kreditnoj fondaciji „Melaha“, gdje ga nakon četiri godine rada, bolest definitivno pobjeđuje i njegovo tijelo gubi posljednju životnu borbu.

U ime svih prijatelja, poznanika, radnih i poslovnih kolega, u ime svih nas iz male jevrejske porodice, dragi naš Iso, počivaj u miru. Zihrono livraha

Words of condolence for our dear friend Iso Abinun

Words seem inadequate to express the sadness I feel. Iso Abinun with whom we worked and cooperated in the last several years, promoting non-interest bearing loans to provide work for the disadvantaged in Bosnia and Herzegovina, will always remain in my memories as supportive and determined person as well as a good friend, caring and loving. Iso had a great character and a big heart.

Even though I was expecting it to happen at any time this doesn't make it any easier when it finally does occur. I am glad I had a chance to come over to Sarajevo last week, on a very short notice, to visit Iso in the hospital and comfort him. Unfortunately this was a meeting of farewell

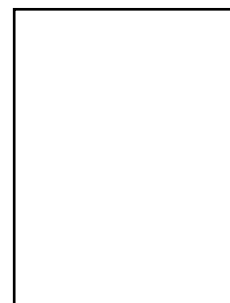
I would like to share my deepest sympathy with the family and two children, his spouse and the Jewish Community of Sarajevo in this time of grieving.

“May his memory for a blessing”. (That wording comes from Hebrew: “Zeechronu Labracha.”)

Miki Cohen, Consultant for JDC, Israel

Exp.

Zajednica jevrejskih opština
Bosne i Hercegovine
71000 Sarajevo
Hamdije Kreševljakovića 59

Sretni roditelji Srđan Niković i Maida Borančić - Ninković dobili su sina Zlatana, a Tatjana i Đoko Ninković dobili su drugog unuka. **Mazal tov!**